

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Evidenčné číslo: 105003/B/2020/36109009596722436

**ÚLOHA DIPLOMATICKÝCH MISÍ V MEDZINÁRODNÝCH
ORGANIZÁCIÁCH**

Bakalárska práca

2020

Barbora Džupinová

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

**ÚLOHA DIPLOMATICKÝCH MISÍ V MEDZINÁRODNÝCH
ORGANIZÁCIÁCH**

Bakalárska práca

Študijný program: Medzinárodné ekonomické vzťahy
Študijný odbor: Ekonómia a manažment
Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných politických vzťahov
Vedúci záverečnej práce: doc. Milan Kurucz, CSc.

Bratislava 2020

Barbora Džupinová

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že som bakalársku prácu vypracovala samostatne, a že som uviedla všetku použitú literatúru.

V Bratislave dňa 22.05.2020

.....

Pod'akovanie

Chcela by som sa pod'akovať vedúcemu práce doc. Milanovi Kuruczovi, CSc. za jeho odborné rady, cenné pripomienky, ústretovosť a pomoc, ktorú mi poskytol pri vypracovaní tejto bakalárskej práce.

Abstrakt

DŽUPINOVÁ, Barbora: *Úloha diplomatických misií v medzinárodných organizáciách*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných politických vzťahov. – Vedúci záverečnej práce: doc. Milan Kurucz, CSc. Bratislava: FMV, 2020, 61 s.

Cieľom bakalárskej práce je analyzovať úlohy diplomatickým misií pri medzinárodných organizáciách. V práci stručne popisujeme historický vývoj, vymedzujeme základnú charakteristiku multilaterálnej diplomacie a vyzdvihujeme jej špecifiká v komparácii s bilaterálnou diplomaciou, objasňujeme problematiku stálych zastúpení a zároveň sa detailnejšie venujeme pôsobnosti Stáleho zastúpenia Slovenskej republiky pri Európskej únii v Bruseli. Štruktúra práce pozostáva zo štyroch kapitol. Obsahuje jednu tabuľku a jednu prílohu. V prvej kapitole popisujeme historický vývoj medzinárodných organizácií a ich organizačnú štruktúru, vyzdvihujeme osobitosť multilaterálnej diplomacie a rozhodovacieho procesu, definujeme výsady a imunity priznané medzinárodným organizáciám a diplomatickým misiám. Ďalšia časť vysvetľuje problematiku stálych zastúpení, objasňuje ich personálne obsadenie, organizačné členenie, úlohy a činnosti, ktoré vykonávajú stále misie členských štátov, ako aj misie pozorovateľov pri medzinárodných organizáciách. Záverečná kapitola je venovaná Stálemu zastúpeniu Slovenskej republiky pri Európskej únii v Bruseli. Zaoberá sa úlohami a funkciami Stáleho zastúpenia SR pri EÚ určenými Štatútom Stáleho zastúpenia SR pri EÚ. Posledná kapitola sa taktiež zameriava na komplexnú organizačnú štruktúru tohto zastúpenia, z nej vyplývajúcu vnútornú organizáciu činností členov stáleho zastúpenia i na výsady a imunity, ktoré používa stála misia Slovenskej republiky pri Európskej únii.

Kľúčové slová: medzinárodné organizácie, multilaterálna diplomacia, diplomatické misie, Stále zastúpenie SR pri EÚ

Abstract

DŽUPINOVÁ, Barbora: *The Role of diplomatic missions in international organizations*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of International Relations; Department of International Political Relations. – Thesis supervisor: doc. Milan Kurucz, CSc. Bratislava: FMV, 2020, 61 p.

The aim of this bachelor thesis is to analyze the role of diplomatic missions at international organizations. We briefly described the historical progress, we compared bilateral and multilateral diplomacy, we also explained the issues of permanent representation and at the same time we looked to the scope and activity of the Permanent Representation of Slovak republic to the European Union. This thesis is divided into 4 chapters. It contains one table and one annexe. In the first chapter the historical progress of international organizations as well as their structure is described. The analysis of multilateral diplomacy specifics, decision-making process, privileges and immunity, that are admitted to international organization and to diplomatic missions, is done. In the next part the topic of permanent representation is explained, their personal constitution, organizational structure, their roles and activities which are performed by permanent mission of member states as well as the missions of observers at the international organization are clarified. The final chapter that is fully dedicated and targeted to Permanent Representation of Slovak Republic to the European Union in Brussels determines tasks and functions of Permanent Representation of SR to the EU which are defined by The Statute of Permanent Representation of SR to the EU. The complex organisational structure of this representation, the internal organization of permanent representation members' activities resulting from the organisational structure and their privileges and immunity that are used by the permanent mission of Slovak Republic to the European Union are also explained and represented in this last chapter.

Key terms : international organizations, multilateral diplomacy, diplomatic mission, Permanent Representation of SR to the EU

Obsah

Zoznam použitých skratiek.....	7
Úvod	8
1 Medzinárodné organizácie a multilaterálna diplomacia.....	10
1.1 História medzinárodných organizácií	11
1.2 Organizačná štruktúra medzinárodných organizácií.....	15
1.3 Osobitosť multilaterálnej diplomacie	18
1.4 Vyjednávanie a rozhodovanie v multilaterálnej diplomacii	21
1.5 Výsady a imunity s prihliadnutím na medzinárodné organizácie a diplomatické misie	24
2 Ciele a metodika práce	28
3 Stále zastúpenia.....	30
3.1 Zriadenie a zloženie stáleho zastúpenia	31
3.2 Organizačná štruktúra stáleho zastúpenia	33
3.3 Úlohy a funkcie stáleho zastúpenia.....	35
3.4 Vnútoraná organizácia činností a pracovné metódy stáleho zastúpenia.....	38
3.5 Misie pozorovateľov pri medzinárodnej organizácii	39
4 Stále zastúpenie Slovenskej republiky pri Európskej únii v Bruseli	42
4.1 Stále zastúpenie Slovenskej republiky v Európskej únii	42
4.2 Organizačná štruktúra Stáleho zastúpenia SR pri EÚ.....	44
4.3 Úlohy a funkcie Stáleho zastúpenia SR pri EÚ	46
4.4 Vnútoraná organizácia činností Stáleho zastúpenia SR pri EÚ	49
4.5 Výsady a imunity Stáleho zastúpenia SR pri EÚ.....	51
Záver	53
Zoznam použitej literatúry	54
Prílohy	57

Zoznam použitých skratiek

COREPER	Výbor stálych predstaviteľov vlád členských štátov pri Európskej únii
EÚ	Európska únia
GATT	Všeobecná dohoda o clách a obchode
NATO	Organizácia Severoatlantickej zmluvy
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
OSN	Organizácia spojených národov
PSC	Politický a bezpečnostný výbor
SR	Slovenská republika
SZ SR	Stále zastúpenie Slovenskej republiky pri EÚ
USA	Spojené štáty americké

Úvod

Významným faktorom ovplyvňujúcim život súčasnej spoločnosti je globalizácia. Medzinárodné organizácie sa stali dôležitými aktérmi v novodobých medzinárodných vzťahoch. Otázky nastolenia mieru, narastajúci počet suverénnych štátov, potreba hospodárskeho rozvoja a vedecko-technický pokrok primäli štáty k vzájomnej spolupráci a k zakladaniu medzinárodných spoločenstiev, predovšetkým v období po druhej svetovej vojne. Medzinárodné organizácie vytvorili dobre fungujúci, poprepájaný systém inštitúcií a orgánov a poskytujú svojim členom platformu pre vzájomnú diskusiu. Cieľom multilaterálnej diplomacie je hľadať a nachádzať riešenia spoločných problémov štátov, či už na regionálnej alebo globálnej úrovni.

Dôležitú úlohu v medzinárodných organizáciách zohrávajú stále zastúpenia členských štátov. Tie zabezpečujú kontakt medzi vysielajúcim štátom a medzinárodnou organizáciou. Členovia stálych zastúpení sa aktívne zúčastňujú rokovaní v rámci organizácie, kde reprezentujú zastupujúci štát, hája jeho záujmy a presadzujú priority jeho zahraničnej politiky. Agenda stáleho zastúpenia reflektuje oblasti, ktorými sa medzinárodná organizácia zaoberá.

Cieľom bakalárskej práce je analyzovať úlohy diplomatickým misií pri medzinárodných organizáciách. V práci stručne popisujeme historický vývoj, vymedzujeme základnú charakteristiku multilaterálnej diplomacie a vyzdvihujeme jej špecifiká v komparácii s bilaterálnou diplomaciou. Ďalej objasňujeme problematiku stálych zastúpení a zároveň sa venujeme pôsobnosti Stáleho zastúpenia Slovenskej republiky pri Európskej únii. Štruktúra práce pozostáva zo štyroch kapitol. V prvej kapitole popisujeme historický vývoj medzinárodných organizácií a ich organizačnú štruktúru, vyzdvihujeme osobitosť multilaterálnej diplomacie a rozhodovacieho procesu, a tiež definujeme výsady a imunity priznané medzinárodným organizáciám a diplomatickým misiám. Ďalšia časť vysvetľuje problematiku stálych zastúpení, objasňuje ich personálne obsadenie, organizačné členenie, úlohy a činnosti, ktoré vykonávajú stále misie členských štátov, ako aj misie pozorovateľov pri medzinárodných organizáciách. Záverečná kapitola je venovaná Stálemu zastúpeniu Slovenskej republiky pri Európskej únii v Bruseli. Zaoberá sa úlohami a funkciami určenými štatútom tohto zastúpenia, jeho komplexnou organizačnou štruktúrou, z nej vyplývajúcou

vnútornú organizáciu činností členov stáleho zastúpenia i výsadami a imunitami, ktoré sú priznané diplomatickej misii Slovenskej republiky pri EÚ.

1 Medzinárodné organizácie a multilaterálna diplomacia

V dnešnej dobe, v ére silnej globalizácie a vzájomnej interdependencie, sme svedkami riešenia mnohých problémov na nadnárodnej úrovni – v rámci medzinárodných organizácií. Pojem medzinárodná organizácia, používaný v mnohých sférach, však nie je exaktne a jednotne definovaný. Z časti je to spôsobené veľkou rôznorodosťou medzinárodných organizácií, ktoré sa líšia či už v cieľoch, subjektoch alebo mieste pôsobenia.¹

V knihe Právo medzinárodných organizácií sú medzinárodné organizácie definované ako „združenie štátov, vytvorené na základe medzinárodnej zmluvy na plnenie vymedzených cieľov, ktoré má zodpovedajúci systém orgánov, práva a povinnosti líšiace sa od práv a povinností členských štátov, a ktoré je zriadené v súlade s medzinárodným právom.“ (Potočný, Šibajevová, 1984)

Clive Archer (2001) definuje medzinárodnú organizáciu ako „formálnu súvislú štruktúru založenú dohodou medzi členmi (vládnymi a/alebo nevládnymi) z dvoch alebo viacerých suverénnych štátov s cieľom sledovať spoločný záujem členov.“

Ladislav Lysák (2012) vo svojej práci uvádza jednu z najkomplexnejších definícií medzinárodných organizácií. Medzinárodné organizácie charakterizuje ako „subjekty medzinárodných vzťahov, ktoré vznikajú združením subjektov dvoch alebo viacerých štátov na základe zmluvy alebo dohody, na koordináciu a zabezpečenie ich spoločných cieľov, ktoré sú charakteristické samostatným členstvom, stanovami/štatútom, organizačnou štruktúrou a zdrojmi na svoju činnosť.“

Základné rozdelenie medzinárodných organizácií sa uskutočňuje z pohľadu na členov v danej organizácii. Môže ísť o medzinárodné medzivládne organizácie, kde členovia sú štáty a medzinárodné mimovládne organizácie, kde účastníkmi sú mimovládne organizácie.² V tejto práci sa sústredíme výhradne na medzinárodné medzivládne organizácie.

Medzinárodné organizácie predstavujú pôdu pre multilaterálnu diplomáciu. Sú taktiež dôležitým účastníkom v medzinárodných vzťahoch s možnosťou ovplyvňovania svetovej politiky. Majú sídlo so stálym personálom, stále orgány (plenárne zasadnutie, výkonnú radu,

¹ Lysák, L.: Medzinárodné organizácie. 2012, s.11-12

² Rusiňák, P.: Diplomacia – úvod do štúdia. 2012, s.183

sekretariát), rokovací poriadok. Štáty zriaďujú pri medzinárodných organizáciách stále zastúpenia, diplomatické misie, ktoré slúžia ako stály diplomatický orgán pre multilaterálne vzťahy a zastupujú vysielajúci štát v danej organizácii. Stálymi diplomatickými misiami pri medzinárodných organizáciách sa budeme zaoberať v druhej kapitole. Hlavnou úlohou medzinárodných organizácií je riešenie problémov na nadnárodnej úrovni, ktoré sa uskutočňuje v rámci zložitých negociácií z dôvodu veľkého množstva účastníkov.³

1.1 História medzinárodných organizácií

Vedecko-technický pokrok a nutnosť hospodárskeho rozvoja v 19. storočí nastolili otázky v doposiaľ neznámych sférach. To podnietilo štáty k spolupráci na medzinárodnej úrovni. Počiatočné vytváranie bilaterálnych dohôd postupne prešlo k uzatváraniu multilaterálnych medzinárodných zmlúv a vzniku medzinárodných organizácií.⁴

Prvou medzinárodnou inštitúciou bola Ústredná komisia pre plavbu po Rýne (1815), ktorá združovala štáty, cez ktorých územie preteká rieka Rýn. Táto komisia mala zaistiť dohľad nad dopravou po tejto rieke, ako aj unifikovať pravidlá pre plavbu po Rýne.⁵ Medzi prvé medzinárodné organizácie významného charakteru môžeme zaradiť aj Medzinárodnú telegrafickú úniu, ktorá vznikla 17. mája 1865 v Paríži, Svetovú poštovú únie založenú v roku 1874 v Berne, Medzinárodný úrad pre miery a váhy so vznikom v Paríži na základe Metrickej konvencie podpísanej ako výsledok diplomatickej konferencie o metri v roku 1875. Ako je na daných príkladoch vidieť, prvé medzinárodné organizácie boli apolitické. Tieto a mnohé ďalšie organizácie vznikajúce v 19. storočí sa zaoberali prevažne otázkami spojenými s vedecko-technickým pokrokom a tvorili základ pre stále medzinárodné organizácie. Na rozdiel od nich, medzinárodné konferencie a kongresy mali len dočasný charakter.⁶

V 20. storočí nabrala multilaterálna diplomacia oveľa väčší rozmer. V roku 1902 Bruselská konvencia o cukre ustanovila Stálu komisiu pre cukor. Išlo o prvý multilaterálny

³ Rusiňák, P.: Diplomacia – úvod do štúdia. 2012, s.184-185

⁴ Potočný, M., Šibajevová E.A.: Právo medzinárodných organizácií. 1984, s.9

⁵ Rusiňák, P. a kol.: Diplomacia – úvod do štúdia. 2012, s.183

⁶ Potočný, M., Šibajevová E.A.: Právo medzinárodných organizácií. 1984, s.9

orgán, ktorý bol oprávnený pokutovať štáty porušujúce požiadavky vyplývajúce z konvencie.⁷

Po prvej svetovej vojne, a to v roku 1919, Parížska mierová konferencia predstavovala centrum multilaterálnej diplomacie. Na základe Versaillskej zmluvy bola založená Medzinárodná organizácia práce. Neoddeliteľnou súčasťou výslednej Versaillskej mierovej zmluvy sa stala aj Zmluva o založení Spoločnosti národov. Medzinárodná organizácia práce bola pridružená k Spoločnosti národov ako autonómny orgán. Spoločnosť národov, založená 10. januára 1920 na podnet vtedajšieho amerického prezidenta Thomasa Woodrowa Wilsona, bola prvou svetovou organizáciou politického charakteru. Jej hlavnou úlohou bolo udržanie mieru, bezpečnosti a vzrast medzinárodnej spolupráce. Medzi základné princípy tejto organizácie patrili zákaz vojny, spravodlivosť a dodržiavanie medzinárodného práva. Spoločnosť národov reprezentovala taktiež pomyselného „strážcu poriadku“ vytvoreného ďalšími medzinárodnými zmluvami, ktoré vznikli po prvej svetovej vojne, a ktoré jej predali časť svojej jurisdikcie. Každý členský štát disponoval pri hlasovaní jedným hlasom a bol oprávnený delegovať tri osoby zastupujúce štát. Hlavnými orgánmi boli Zhromaždenie, Rada a Sekretariát. V Zhromaždení boli zastúpené všetky štáty. Rada bola zložená z mocností, ktoré predstavovali stálych členov a štyroch nestálych členov volených na tri roky. Zhromaždenie a Rada disponovali rovnakými právomocami a pri prijímaní rezolúcií bolo potrebné ich jednomyselné rozhodnutie.⁸ Oficiálny zánik Spoločnosti národov nastal v apríli 1946. V tom čase už existujúca Organizácia Spojených národov sa stala jej plnohodnotným nástupcom.⁹

Povojnové obdobie jednoznačne ovplyvnilo aj vytvorenie Organizácie Spojených národov, ktorej činnosť viedla k stabilizácii v politickej, ekonomickej a sociálnej oblasti. V dnešnom svete má činnosť tejto organizácie taktiež svoju opodstatnenosť. Za roky svojho fungovania prispievala nielen k udržiavaniu mieru, hospodárskemu rastu a prosperity, ale aj k značnému posunu v dodržiavaní ľudských práv a slobôd, či v riešení otázok životného prostredia.¹⁰ Organizácia Spojených národov vznikla 25. októbra 1945. Zakladajúcim

⁷ Pigman, G.A.: Contemporary Diplomacy. 2010, s.51

⁸ Šíbl, D. a kol.: Encyklopédia medzinárodných organizácií. 1997, s.248-249 a s. 413-414

⁹ Larousse: SDN [elektronický zdroj]. [cit. 2019-12-28].

Dostupné na internete: <https://www.larousse.fr/encyclopedia/divers/SDN/144659>

¹⁰ Šíbl, D. a kol.: Encyklopédia medzinárodných organizácií. 1997, s.339

dokumentom bola Charta OSN, spísaná počas konferencie v San Franciscu. V roku 1945 podpísalo tento zakladajúci dokument 51 štátov, pričom o 15 rokov neskôr mala táto organizácia 100 členov, v roku 1982 tvorilo túto organizáciu 157 členských štátov. V súčasnosti má OSN 193 členov. Narastajúci počet členov je jeden z dôkazov, ktorý svedčí o univerzalite tejto medzinárodnej organizácie.¹¹ OSN predstavuje jedinú svetovú univerzálnu multilaterálnu organizáciu. Jej vznik mal veľmi významný vplyv aj na rozvoj multilaterálnej diplomacie. Najdôležitejším miestom pre riešenie problémov z rôznych oblastí, ktoré sa dotýkajú celého ľudstva a pre realizovanie multilaterálnej diplomacie sa stávajú samity organizované OSN, na ktorých sa stretávajú zástupcovia takmer všetkých krajín sveta.¹² Podľa Charty OSN sú medzinárodná hospodárska kooperácia, blahobyť a hospodárska stabilita nevyhnutné podmienky pre rozvoj, mier a partnerskú spoluprácu medzi štátmi. Najdôležitejšími problémami riešenými na pôde OSN sa stávali otázky týkajúce sa svetového hospodárstva, obchodu, rozvojových krajín, životného prostredia, vzdelávania, kultúry a mnohé iné. Vzhľadom na širokú škálu problémov sa na základe Charty OSN začali vytvárať špecializované agentúry zameriavajúce sa na konkrétnu oblasť (napr. Svetová banka, Organizácia OSN pre vzdelávanie, vedu a kultúru, Svetová zdravotnícka organizácia atď.). Hlavnými orgánmi OSN sa stali: ¹³

- Valné zhromaždenie OSN,
- Bezpečnostná rada OSN,
- Hospodárska a sociálna rada OSN,
- Poručenská rada OSN,
- Medzinárodný súdny dvor,
- Sekretariát.

Na základe rezolúcie Valného zhromaždenia, začali členské štáty zriaďovať stále diplomatické misie pri OSN. Vytvorenie stáleho zastúpenia nikdy nebolo striktne vyžadované Chartou Organizácie Spojených národov. Účelom zriadenia skupiny stálych diplomatických zástupcov štátu pri OSN malo byť zabezpečenie účinnejšej a jednoduchšej komunikácie členského štátu a organizácie, čo malo napomáhať pri dosahovaní cieľov OSN.

¹¹ Archer, C.: International Organizations. 2001, s.21-25

¹² Rusíňák, P. a kol.: Diplomacia – úvod do štúdia. 2012, s.187

¹³ Šíbl, D. a kol.: Encyklopédia medzinárodných organizácií. 1997, s.335-337

Okrem členských štátov, ktoré zriaďovali stále diplomatické zastúpenia, vytvárali svoje stále pozorovateľské misie aj nečlenské štáty OSN.¹⁴

Chod OSN a niektorých špecializovaných agentúr bol do značnej miery ovplyvnený Studenou vojnou. Rozdelenie sveta na dva bloky a potreba riešiť otázky mieru a bezpečnosti viedli k vytvoreniu dvoch organizácií. Organizácia Severoatlantickej zmluvy (NATO) bola riadená západným svetom. Správu Organizácie Varšavskej zmluvy zabezpečoval Sovietsky zväz.¹⁵

Medzi dôležité organizácie vznikajúce v povojnovom období môžeme zaradiť aj inštitúcie založené počas Breton Woodskej konferencie, a to Medzinárodný menový fond, Medzinárodná banka pre obnovu a rozvoj, Všeobecná dohoda o clách a obchode, Medzinárodná asociácia pre rozvoj a Medzinárodná finančná korporácia.¹⁶

Vedecko-technický pokrok výrazne ovplyvnil dianie vo svete. Rýchlejšia komunikácia spojená s väčšou potrebou výmeny informácií, zvyšujúca sa produkcia, vývoj informačno-telekomunikačných technológií, rozširujúce sa možnosti transportu tovarov, finančné operácie, či cestovanie boli príčiny, prečo štáty zakladali organizácie špecializujúce sa na hospodárstvo, vedu, vzdelávanie, kultúru, či sociálne otázky.¹⁷

Narastajúci počet štátov ako dôsledok dekolonizácie zohral taktiež významnú úlohu pri zakladaní nových medzinárodných organizácií. Tieto organizácie mali zvyčajne podmienené členstvo vzhľadom na geografickú polohu alebo určitý cieľ. Ako príklady môžeme uviesť Organizáciu krajín vyvážajúcich ropu, Organizáciu pre hospodársku spoluprácu a rozvoj, Európske spoločenstvá alebo Organizáciu pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe.¹⁸

Zakladanie medzinárodných organizácií vytvorilo prostredie pre rozvoj multilaterálnej diplomacie. Spolupráca na pôde medzinárodných organizácií mala eliminovať narastajúce riziko konfliktov, ktoré bolo spôsobené zvyšujúcim sa počtom štátov a narastajúcou interdependenciou rôznych subjektov. Medzinárodné organizácie sa stali súčasťou moderného sveta a do veľkej miery ovplyvňujú dianie v rôznych oblastiach života. Politika

¹⁴ Rusiňák, P. a kol.: Diplomacia – úvod do štúdia. 2012, s.188-189

¹⁵ Archer, C.: International Organizations. 2001, s.27

¹⁶ Archer, C.: International Organizations. 2001, s.26

¹⁷ Archer, C.: International Organizations. 2001, s.25-27

¹⁸ Archer, C.: International Organizations. 2001, s.25-26

vlád členských štátov je úzko spätá s ich aktivitami. Môžeme skonštatovať, že medzinárodné organizácie sú súčasťou moderného štátneho systému. Dnes každý štát stojí pred globálnymi problémami, ako je globálne otepľovanie, preľudnenie, nedostatok pitnej vody. Tieto problémy nie je možné riešiť individuálne, a preto medzinárodné organizácie poskytujú v rámci svojich inštitúcií a orgánov pôdu pre ich riešenie na multilaterálnej úrovni.¹⁹

1.2 Organizačná štruktúra medzinárodných organizácií

Z pohľadu fungovania každej medzinárodnej organizácie je dôležité jej inštitucionálne usporiadanie. Vnútoraná štruktúra medzinárodnej organizácie predstavuje súbor orgánov, ktorých kooperácia zabezpečuje chod a dosahovanie cieľov medzinárodnej organizácie. Existuje mnoho faktorov, ktoré ovplyvňujú vnútroinštitucionálnu skladbu medzinárodnej organizácie, pričom v každej organizácii je toto inštitucionálne usporiadanie rozdielne a zakotvené v zakladajúcej zmluve.²⁰ Aj napriek mnohým vplyvom a rozdielnostiam, inštitúcie medzinárodných organizácií disponujú určitými spoločnými znakmi, a preto ich vieme rozdeliť do niekoľkých kategórií. Vo všeobecnosti je inštitucionálne usporiadanie medzinárodnej organizácie zložené z:²¹

- Najvyššieho orgánu,
- Výkonného orgánu,
- Administratívneho orgánu,
- Pomocného orgánu,
- Súdného orgánu,
- Kontrolného orgánu,
- Orgánov s osobitným postavením.

A. Najvyšší orgán

Najvyšší orgán je najčastejšie pomenovaný ako zhromaždenie, kongres, konferencia a pod.. Každý členský štát medzinárodnej organizácie má v ňom svoje zastúpenie.

Zástupcovia členských štátov rozhodujú o najdôležitejších otázkach a smerovaní danej organizácie. Najvyšší orgán býva zodpovedný za prijímanie nových členov,

¹⁹ Archer, C.: International Organizations. 2001, s.29-30

²⁰ Rosputinský, P.: Úvod do štúdia medzinárodných organizácií. 2011, s.41-42

²¹ Bérešová, G.: Medzinárodné organizácie. 2016, s.32

schvaľovanie rozpočtu, voľbu členov do ďalších orgánov. Určovanie úloh a zaoberanie sa správami podriadených orgánov tiež patrí do kompetencií najvyššieho orgánu. Jeho najvyššie postavenie potvrdzuje aj fakt, že mu prináleží právo rozhodnúť o zmene zakladateľskej listiny a určiť ciele a priority medzinárodnej organizácie.²²

B. Výkonný orgán

Výkonný orgán je tiež nazývaný ako rada, výbor či výkonný výbor. V prípade medzinárodnej organizácie regionálneho alebo partikulárneho charakteru, majú zastúpenie vo výkonnom orgáne všetky členské štáty. Zastúpenie vo výkonnom orgáne v rámci univerzálnej medzinárodnej organizácie pripadá vo všeobecnosti najsilnejším aktérom v medzinárodných vzťahoch, ktorí tvoria takzvaných stálych členov.²³

Zvyšné štáty sa striedajú v určitých intervaloch na postoch nestálych členov. Výkonný orgán zabezpečuje predovšetkým bežné úlohy, fungovanie a napĺňanie cieľov organizácie. Predkladanie rozpočtu, správa pomocných orgánov, niektoré personálne záležitosti, komunikácia medzi organizáciou a členskými krajinami a príprava zasadania najvyššieho orgánu, či implementovanie jeho rezolúcií spadajú do právomoci výkonného orgánu.²⁴

C. Administratívny orgán

Sekretariát alebo úrad predstavujú názvy administratívneho orgánu, ktorého hlavou je generálny tajomník vymenovaný zvyčajne najvyšším orgánom. Je zodpovedný za chod sekretariátu a reprezentuje medzinárodnú organizáciu navonok. Zamestnanci sekretariátu sú na úrovni medzinárodných úradníkov, čo zabezpečuje ich nezávislosť od členských štátov. Majú právo užívať výsady a imunity.²⁵

Medzi hlavné činnosti administratívneho orgánu patrí technické zabezpečenie chodu celej organizácie, bežných administratívnych činností či príprava návrhu rozpočtu. Taktiež má táto inštitúcia na starosti publikáciu a zverejňovanie dokumentov, ktoré prešli schválením v orgánoch medzinárodnej organizácie. Sekretariát zostavuje správu o činnosti medzinárodnej organizácie, stará sa o všetky potrebné konzultácie a plní špecifické úlohy zadane vyššie postavenými orgánmi.²⁶

²² Bérešová, G.: Medzinárodné organizácie. 2016, s.32-33

²³ Bérešová, G.: Medzinárodné organizácie. 2016, s.32-33

²⁴ Bérešová, G.: Medzinárodné organizácie. 2016, s.33-34

²⁵ Bérešová, G.: Medzinárodné organizácie. 2016, s.34-35

²⁶ Bérešová, G.: Medzinárodné organizácie. 2016, s.34-35

D. Pomocný orgán

K pomocným orgánom zaraďujeme predovšetkým rôzne výbory, komisie alebo pracovné skupiny. Zastúpenie všetkých členských štátov v pomocnom orgáne nie je podmienkou.²⁷

Pomocný orgán môže mať len dočasný charakter a v pomyselnom hierarchickom usporiadaní má oproti hlavným orgánom nižšie postavenie. Charakteristickou črtou pomocného orgánu je špecializácia na určitú oblasť. Svojou činnosťou vypomáhajú hlavným orgánom.²⁸

E. Súdny orgán

Nie každá medzinárodná organizácia má vo svojom vnútroinštitucionálnom zriadení súdny orgán. V prípade zaradenia súdneho orgánu do svojich štruktúr, medzinárodná organizácia zabezpečuje jeho nezávislosť od najvyšších výkonných orgánov členských štátov.²⁹

Súdny orgán so svojou činnosťou zabezpečuje výklad zakladateľskej zmluvy a právnych noriem vydaných medzinárodnou organizáciou. Do jeho kompetencií spadá aj poskytovanie odborných posudkov, či rozhodovanie sporov medzi členmi organizácie.³⁰

F. Kontrolný orgán

Kontrolný orgán dohliada na činnosť medzinárodnej organizácie. Má možnosť kontrolovať financie a uplatňovanie právnych aktov vydaných medzinárodnou organizáciou.³¹

Môžeme pozorovať, že každý orgán medzinárodnej organizácie má svoj význam a plní špecifické úlohy. Ako sme už spomínali, inštitucionálne zloženie organizácií je odlišné a nie všetky medzinárodné organizácie disponujú každým zo spomínaných typov orgánov. Organizačná štruktúra odráža potreby danej organizácie a jej orgány vytvárajú jeden navzájom poprepájaný celok.

²⁷ Bérešová, G.: Medzinárodné organizácie. 2016, s. 35

²⁸ Bérešová, G.: Medzinárodné organizácie. 2016, s. 35

²⁹ Bérešová, G.: Medzinárodné organizácie. 2016, s. 35

³⁰ Bérešová, G.: Medzinárodné organizácie. 2016, s. 35

³¹ Bérešová, G.: Medzinárodné organizácie. 2016, s. 35-36

1.3 Osobitosť multilaterálnej diplomacie

Na prvý pohľad sa môže zdať, že zrod multilaterálnej diplomacie sa datuje na prelome 19. a 20. storočia. Avšak jej prvky môžeme vidieť už aj v tzv. spojeneckej diplomacii v starej Indii, či v diplomacii bez aliancií v grécko-perzskom svete (4. storočie p.n.l.).³² V Európe sa multilaterálna diplomacia začala využívať pri konferenciách Münsteri a Osnabrücku v roku 1648.³³ V minulosti sa mnoho štátov zúčastňovalo vojen, čo viedlo k mierovým konferenciám, ktoré mali zabezpečiť mier. Mierové konferencie poskytli zázemie multilaterálnej diplomacii. Medzi dôležité míľniky v multilaterálnej diplomacii môžeme zaradiť okrem konferencií, počas ktorých vznikala Vestfalská mierová zmluva, aj Viedenský kongres v roku 1814, či Parížsku mierovú konferenciu v roku 1919.³⁴ Spočiatku to boli ad hoc konferencie, kde sa využívala multilaterálna diplomacia, no vznik Spoločnosti národov predstavoval začiatok rozmachu multilaterálnej diplomacie na úrovni medzinárodných organizácií. Zvyšujúc sa počet štátov a vznik nových medzinárodných organizácií, potreba spolupráce a hospodárskeho rozvoja, vedecko-technický pokrok, založenie Organizácie spojených národov a vznikajúce globálne problémy len zvýšili význam multilaterálnej diplomacie v 20.storočí, ktorá sa v čoraz väčšej miere využívala v prostredí medzinárodných organizácií.³⁵

Multilaterálna diplomacia sa uplatňuje na rokovaníach za účasti viacerých aktérov. Jednorazové multilaterálne rokovania a tie, ktoré sa pravidelne opakujú nazývame kongresy alebo konferencie. Multilaterálne rokovania v rámci medzinárodných organizácií bývajú permanentné alebo pravidelné. Tieto negociácie môžu prebiehať na rôznych stupňoch zastúpenia, od pracovných skupín tvorených expertmi v danej problematike z rôznych krajín, cez diplomatov až po najvyšších štátnych zástupcov.³⁶ Ľudovít Tóth (2008) charakterizuje multilaterálnu diplomaciu ako „inštitucionalizovanú vzájomnú komunikáciu a spoluprácu medzi predstaviteľmi viacerých štátov, ktorá je spravidla zameraná na riešenie otázok spoločného záujmu regionálneho, integračného, globálneho rozsahu a podobne.“

³² Berridge, G.R.: Teória a prax diplomacie. 2000 s.67

³³ Balzacq, T. a kol.: Manuel de diplomatie. 2018, s.43

³⁴ Kleiner, J.: Diplomatic practice: Between Tradition and Innovation. 2009, s.267

³⁵ Balzacq, T. a kol.: Manuel de diplomatie. 2018, s.43

³⁶ Veselý, Z.: Diplomacie (teorie-praxe-dějiny). 2014, s.21

Vzhľadom na fakt, že k uplatňovaniu multilaterálnej diplomacie dochádzalo predovšetkým na konferenciách, je multilaterálna diplomacia nazývaná aj ako konferenčná diplomacia.³⁷ Johan Kaufmann (1996) vo svojej knihe *Conference diplomacy* definuje konferenčnú diplomaciu ako „súčasť riadenia vzťahov medzi vládami a vzťahov medzi vládami a medzinárodnými organizáciami, ktorá sa uskutočňuje na medzinárodných konferenciách,“ pričom pojem konferencie je používaný veľmi všeobecne.

Multilaterálna diplomacia jednoznačne patrí k modernej diplomacii. Úroveň zapojenia sa do mnohostranných rokovaní býva individuálna. Účasť štátov na týchto rokovaníach je znakom ich suverénnej rovnosti. Avšak z daného pohľadu sme názoru, že aj napriek tomu sa u nich vyskytujú fundamentálne odlišnosti, napríklad v podobe rôznej hospodárskej vyspelosti štátu. Rokovania na mnohostrannej úrovni dávajú štátom možnosť predstaviť svoje postoje a riešenia, čo im vytvára príležitosť získať diplomatické uznanie. Tieto rokovania vyjadrujú aj určitý rámec solidarity, kedy štáty prejavia svoju nezávislosť a zároveň sa zjednocujú. Značný vplyv na multilateralizmus má zahraničnopolitická orientácia štátu. Pre niektoré štáty je náročné nadviazať bilaterálne vzťahy a vstúpiť do rokovaní vzhľadom na ich hospodárske postavenie alebo politické aktivity. Z tohto dôvodu môžu medzinárodné organizácie prevziať určité úlohy, čím sa do značnej miery depolitizuje ich zahraničná politika. Ako príklad môžeme uviesť zahraničnú humanitárnu pomoc Japonska, či Nemeckej spolkovej republiky, ktorá je distribuovaná za účasti špecializovaných agentúr OSN, kde sa prenesením na multilaterálnu úroveň zníži politická záťaž na jej poskytovanie.³⁸

Veľmi dôležitú úlohu v uplatňovaní multilaterálnej diplomacie na pôde medzinárodných organizácií zohrávajú stále zastúpenia štátov v podobe diplomatických misií. Stále misie sú sprostredkovateľmi komunikácie medzi štátom a medzinárodnou organizáciou, avšak sú aj hlavnými aktérmi v negociačných procesoch.³⁹ Programová náplň týchto rokovaní býva v porovnaní s bilaterálnymi negociáciami výrazne špecifickejšia, teda zaoberá sa len jednou problematikou.⁴⁰ Malé štáty majú v tomto smere znevýhodnené postavenie. Disponujú značne obmedzeným počtom diplomatov a expertov, ktorí ako sme už

³⁷ Hubinger, V.: *Encyklopedie diplomacie*. 2006, s.106

³⁸ Barston, R. P.: *Modern Diplomacy*. 2006, s.39

³⁹ Delcorde, R.: *Le métier de diplomate*. 2018, s.69-70

⁴⁰ Šmihula, D. a kol.: *Diplomatické a konzulárne právo*. 2015, 76

spomínali, môžu v multilaterálnych rokovaniach substituovať diplomatov. Tým je veľkosť stálych misií malých krajín limitovaná, čo spôsobuje ďalšie nerovnosti medzi malými štátmi a štátmi s väčším počtom obyvateľov. No aj napriek tomu môžeme naďalej tvrdiť, že stále misie sú najlepším ručiteľom multilaterálnej diplomacie. Prezentujú postoje vysielajúcich štátov a nachádzajú sa v centre prijímania spoločných rozhodnutí.⁴¹

Medzi hlavnú z výhod multilaterálnej diplomacie považujeme fakt, že vytvára priestor pre riešenie otázok, pri ktorých bilaterálna úroveň nie je dostačujúca. Ide predovšetkým o problémy globálneho charakteru, ktorých riešenie v rámci bilaterálnej diplomacie by nedosahovalo požadované výsledky. Mnohostranné rokovania bývajú flexibilné, čo ponúka možnosť dopĺňania agendy o ďalšie body na prerokovanie. Popri multilaterálnych rokovaniach je možné viesť taktiež dvojstranné negociácie.⁴² Tu je na mieste vysvetliť pojem multilaterálna diplomacia. Diplomatický zástupcovia v rámci bilaterálnych rokovaní medzi sebou nadväzujú kolegiálne vzťahy s členmi ostatných stálych diplomatických misií. Vytváranie bilaterálnych vzťahov uľahčuje multilaterálne rokovania a zjednodušuje proces dosiahnutia konsenzu.⁴³ Ako sme už uvádzali, nadviazanie bilaterálnych vzťahov je pre niektoré štáty veľmi zložitá. Existujú aj štáty bez nadviazaných diplomatických vzťahov, pretože ich ostatné krajiny neuznali. Medzinárodné organizácie umožňujú aj týmto štátom zapájať sa do multilaterálnych rokovaní. Aby sa problémy mohli riešiť naozaj globálne, je potrebný čo najvyšší počet účastníkov na rokovaniach. Z tohto dôvodu medzinárodné organizácie udeľujú nečlenským štátom štatút pozorovateľa, ktorý im umožní zapojenie sa do rokovaní na multilaterálnej úrovni.

Aj keď multilaterálna diplomacia býva prospešná a jej realizáciou sa dosahujú požadované výsledky, existujú prekážky, ktoré znižujú efektivitu mnohostranných negociácií. Multilaterálne rokovania bývajú obzvlášť zdĺhavé. Je to spôsobené predovšetkým multikulturalizmom a presadzovaním diametrálne odlišných názorov, čo neumožňuje dosiahnuť konsenzus. Záujmy a ciele jednotlivých štátov bývajú rozdielne, čím je taktiež dosiahnutie konsenzu značne sťažené. Nastávajú však aj situácie, kedy s kompromisom, ktorý štáty uzavreli nie sú spokojní všetci účastníci rokovania. Kompromis nemusí spĺňať

⁴¹ Delcorde, R.: *Le métier de diplomate*. 2018, s.69-76

⁴² Šmihula, D. a kol.: *Diplomatické a konzulárne právo*. 2015, s.76

⁴³ Delcorde, R.: *Le métier de diplomate*. 2018, s.74

všetky očakávania, ktoré mali štáty pred začatím rokovaní. Môže byť sčasti nevyhovujúci alebo nie úplne spravodlivý. Eventuálne štáty môžu považovať uskutočnené multilaterálne rokovania za bezvýsledné.⁴⁴

Využívanie mnohostrannej diplomacie predstavuje veľmi komplexný a zložitý proces. Videli sme, že i keď jej uplatňovanie nesie so sebou problémy a multilateralita môže v určitých prípadoch prinášať aj nerovnosť medzi štátmi, vytváranie stálych zastúpení pri medzinárodných organizáciách a rokovania na ich pôde majú svoje opodstatnenie a otvárajú možnosti pre riešenie problémov, pri ktorých by bilaterálne rokovania nepriniesli očakávaný výsledok.

1.4 Vyjednávanie a rozhodovanie v multilaterálnej diplomacii

Negociácie môžeme chápať ako proces, počas ktorého analyzujeme problém a snažíme sa predísť, respektíve zmierniť alebo vyriešiť konflikt. Výstupom negociácii by mala byť dohoda, prijateľná pre všetky zúčastnené strany.⁴⁵ Multilaterálne diplomacia využíva procesy, ktorých riadenie musí byť veľmi komplexné, a aj preto mnohostranné rokovania bývajú veľmi zdĺhavé. Ako príklad môžeme uviesť Uruguajské kolo rokovaní GATT, ktoré trvalo osem rokov, či sedemnásťročné rokovania, ktorých výstupom bol Dohovor o zákaze vývoja, výroby, hromadenia a použitia chemických zbraní a o ich zničení. Mnoho multilaterálnych rokovaní sa končí neúspešne, a to bez výsledku. Medzi jeden z príkladov patrí konferencia Svetovej obchodnej organizácie v roku 1999, ktorá sa konala v Seattli. Samozrejme, aj skôr spomínaný veľký počet rokujúcich strán podčiarkuje potrebu komplexného riadenia, ktoré musí byť založené na rovnosti zúčastnených strán, reciprocite, či vzájomnej kolegiálnosti a kompromise.⁴⁶

V dnešnej dobe je snahou všetkých zúčastnených strán minimalizovať diskrimináciu v rozhodovacích procesoch. Pre potrebu dosiahnutia najväčšej možnej rovnosti medzi štátmi, sa rozhodovanie konsenzom stalo najčastejšie používanou metódou pre prijímanie rezolúcií. Táto metóda výrazne podporuje kolektívny charakter rozhodnutí. To nám opäť potvrdzuje fakt, že komplexnosť multilaterálnych negociácií a veľký počet zúčastnených strán, ktorých

⁴⁴ Šmihula, D. a kol.: Diplomatiecké a konzulárne právo. 2015, s.77

⁴⁵ Barston, R. P.: Modern Diplomacy. 2006, s.48

⁴⁶ Balzacq, T. a kol.: Manuel de diplomatie. 2018, s.52-53

cieľom je jednohlasne odsúhlasená dohoda, majú za následok zložité a veľmi zdĺhavé rokovania.⁴⁷

V multilaterálnej diplomacii môžeme nájsť viacero modelov rokovaní podmienených teóriou hier. Tu sa stotožňujeme s názorom Thierryho Balzacq, že v mnohostranných rokovaniach je dôležité a racionálne akceptovať menšiu výhru, ktorá nám umožní vyhrať s ostatnými. Tento jav nazývame aj kolektívny kompromis. Ide teda o dosiahnutie dohody, ktorá síce nebude zahŕňať všetky požiadavky účastníkov rokovania, no bude v najväčšej možnej miere výhodná pre všetky zúčastnené strany.⁴⁸

Neobvyklé nie sú ani rokovania, pri ktorých štáty vytvárajú koalície. Tie združujú účastníkov rokovaní s rovnakými záujmami, postojmi pre danú problematiku. Cieľom koalícií je spájať štáty, ktorých názory a preferencie sú v čo najväčšej možnej miere jednotné, čím by sa mali celkovo zjednodušiť rokovania. Častokrát sa tento typ rokovaní využíva pri multilaterálnych negociáciách o klimatických problémoch, no taktiež na pôde Medzinárodnej obchodnej organizácie. Nie vždy však koalície uľahčujú rokovania. Niektoré pôsobia ako obranné, či blokujúce, mnohokrát sú nazývané ako veto aktéri. To je dôvod, prečo tvrdíme, že nie vždy rokovania vo forme koalícií uľahčujú proces pri dosahovaní spoločnej dohody.⁴⁹

Medzinárodné organizácie zohrávajú dôležitú úlohu pri multilaterálnych rokovaniach. Nielenže vytvárajú inštitucionálny rámec a zabezpečujú rovnaké práva pre všetky zúčastnené štáty, no určujú aj presné pravidlá pri vytváraní dohôd, dohliadajú na dodržiavanie prijatých záväzkov.⁵⁰

Každé vyjednávanie má svoje špecifické pravidlá a osobitosti. Rozdielnosti nachádzame v rôznych úlohách delegácií, vyjednávacích postupoch, či spôsobe hlasovania. Pre všetky zúčastnené strany je veľmi podstatný návrh uznesenia. Uznesenie sa skladá z dvoch častí. Z preambuly, v ktorej sa uvádza dôvod prijatia uznesenia a z operatívnej časti, ktorý obsahuje jednotlivé prijaté body. Delegácia predkladajúca návrh uznesenia je označovaná ako navrhovateľ, ku ktorému sa pridávajú ďalšie delegácie nazývané ako spolunavrhovatelia. Prijatiu uznesenia predchádzajú diskusie, ktoré sa nemusia vždy týkať

⁴⁷ Balzacq, T. a kol.: Manuel de diplomatie. 2018, s.53-54

⁴⁸ Balzacq, T. a kol.: Manuel de diplomatie. 2018, s.54-55

⁴⁹ Balzacq, T. a kol.: Manuel de diplomatie. 2018, s.55

⁵⁰ Balzacq, T. a kol.: Manuel de diplomatie. 2018, s.55-56

celého návrhu uznesenia. Môžu sa zaoberať len jeho časťou, či určitými použitými výrazmi. V každej medzinárodnej organizácii je spôsob predloženia návrhu uznesenia odlišný. V niektorých organizáciách sú pravidla striktné a značne obmedzujúce. Existujú aj medzinárodné organizácie, ktoré nemajú žiadne limitujúce pravidlá pre predloženie návrhov uznesení. Diskusie o návrhu uznesení môžu mať z časti aj neformálny charakter. Samozrejmosťou je aj predkladanie doplňujúcich a pozmeňujúcich návrhov, čo vedie k vypracovaniu uznesenia, ktoré bude schválené a súhlas s ním vyjadrí čo najväčší počet rokujúcich strán.⁵¹

Schválenie uznesenia prebieha formou hlasovania, ktoré je súčasťou rozhodovacieho procesu. Vždy sú vopred známe podmienky, za akých hlasovanie prebehne. Pre každú zúčastnenú stranu je potrebné poznať náležitosti, ako sú napríklad váha hlasu, požiadavky pre dosiahnutie kvóra, či metóda hlasovania.

Je dôležité si uvedomiť, že pri každom hlasovaní môžu jestvovať rozdiely vo váhe hlasov. Najčastejšie sa uplatňuje princíp, pri ktorom má každá krajina jeden hlas. Táto zásada sa aplikuje aj pri hlasovaní na Valnom zhromaždení OSN. Avšak v medzinárodných organizáciách sa môžeme stretnúť s hlasovaním, kde váha hlasu je udaná na základe iného princípu. Mnohokrát je rozhodujúcim prvkom počet obyvateľov alebo ekonomická sila krajiny, ktorú daná delegácia zastupuje. Ako príklad môžeme uviesť Medzinárodný menový fond, kde váha hlasu sa vypočítava na základe výšky členských kvót, ktorá je odvodená od hospodárskej vyspelosti krajiny.⁵²

Medzinárodné organizácie v praxi využívajú rozdielne metódy hlasovania. Veľakrát sme sa stretávali s hlasovaním pomocou metódy zdvihnutých rúk, čo je v dnešnej dobe nahradené hlasovaním pomocou elektronických zariadení. V niektorých organizáciách boli postupne jednotlivé delegácie vyzývané k tomu, aby vyslovili svoj postoj. Medzi metódy, ktoré sa uplatňujú v mnohostranných rokovaniach patrí aj tajné hlasovanie. V prípade hlasovania v rámci GATT alebo organizácií, ktorých spoločné stretnutia boli veľmi zriedkavé sa využívalo hlasovanie poštou.⁵³

⁵¹ Kaufmann, J.: *Conférence diplomacy*. 1996, s.17-23

⁵² Kaufmann, J.: *Conférence diplomacy*. 1996, s.23-24

⁵³ Kaufmann, J.: *Conférence diplomacy*. 1996, s.26-27

Každý rokovací poriadok uvádza minimálny počet prítomných členov, potrebných pre platnosť hlasovania. Dosiahnutie kvóra, teda minimálneho počtu prítomných členov pre zabezpečenie uznášaniaschopnosti, je nevyhnutnosť každého hlasovania. V opačnom prípade, ak požadovaná podmienka nie je naplnená, hlasovanie sa nemôže uskutočniť, respektíve je neplatné. Pri multilaterálnych rokovaníach sa kvórum určí počtom delegácií zastúpených minimálne jednou osobou. V prípade Valného zhromaždenia, je pre uznášaniaschopnosť potrebná prítomnosť väčšiny jeho členov.⁵⁴

Na prijatí rozhodnutí sa často podieľa väčšina prítomných a hlasujúcich strán. Hlasy neprítomných členov, či tých, ktorí sa zdržali hlasovania sa neberú do úvahy. Kritéria väčšiny, ktorá schváli rozhodnutie sa taktiež rôznia. Potrebné je spomenúť nezriedka využívanú dvojtretinovú väčšinu prítomných a hlasujúcich. To v praxi znamená, že počet členov hlasujúcich za dané rozhodnutie je minimálne dvojnásobní oproti počtu členov hlasujúcich proti prijatiu tohto rozhodnutia. Ako príklad opäť uvedieme Valné zhromaždenie, ktoré aplikuje princíp jednoduchej väčšiny, avšak pri závažných otázkach, ako napríklad medzinárodný mier alebo prijatie nových členov, je potrebná dvojtretinová väčšina hlasov pre schválenie rozhodnutia. V niektorých medzinárodných organizáciách sa uznesenia prijímajú na základe jednomysel'nosti – konsenzu. Využitie tohto typu rozhodovania sa uplatňuje z dôvodu snahy dosiahnuť spokojnosť všetkých účastníkov rokovania. Konsenzus zvyčajne reflektuje dohodu výhodnú pre všetky strany. Ide o veľmi zložitý proces, ktorý si vyžaduje množstvo ústupkov. Všetky strany musia hlasovať za dané rozhodnutie, aby bola dohoda prijatá. Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj je dobrým príkladom využívania jednomysel'nosti v hlasovaní.⁵⁵

1.5 Výsady a imunity s prihliadnutím na medzinárodné organizácie a diplomatické misie

Na výsady a imunity v multilaterálnej diplomacii uplatňovanej na pôde medzinárodných organizácií je potrebné pozeráť sa z dvoch rôznych uhlov pohľadu. V prvom rade sa musíme zamerať na výsady a imunity priznané medzinárodnej organizácii

⁵⁴ Kaufmann, J.: Conference diplomacy. 1996, s.24

⁵⁵ Kaufmann, J.: Conference diplomacy. 1996, s.24-25 a s.27-32

ako celku. Zároveň však nemôžeme zabudnúť na výsady a imunity, ktoré sa poskytujú členom stálych zastúpení a zamestnancom príslušnej organizácie.⁵⁶

Štáty, na rozdiel od medzinárodných organizácií, majú vlastné územie. Pre zabezpečenie nezávislosti medzinárodnej organizácie od štátu, v ktorom sídli, sa medzinárodným organizáciám priznávajú určité výsady a imunity, ktoré sú zakotvené v medzinárodných zmluvách.⁵⁷

Výsady a imunity priznané medzinárodným organizáciám sa líšia vzhľadom na množstvo a rozdielnosť medzinárodných zmlúv zakotvujúcich tieto privilégia. V nasledujúcich prípadoch uvedieme spoločné body, ktoré tvoria základ priznaných výsad a imunít vo väčšine organizácií.⁵⁸

V prvom rade je potrebné pozeráť na právnu subjektivitu medzivládnych medzinárodných organizácií. Nesmieme si ju zamieňať s medzinárodnoprávnou subjektivitou. Právna subjektivita v hostiteľskom štáte vyplýva z jeho vnútroštátneho práva. Niektoré právne systémy priznávajú právnu subjektivitu organizáciám na základe medzinárodnoprávnej subjektivity. Iné si vyžadujú prijatie dokumentu, ktorý organizáciám prideli právnu subjektivitu hostiteľského štátu. Mnoho zmlúv priznáva imunity medzinárodným organizáciám, ich majetku, budovám, aktívam, či fondom. Rešpektovať to musia všetci, nielen hostiteľský štát. Je to nevyhnutná podmienka pre zabezpečenie ich nezávislosti. Medzi ďalšiu z imunít môžeme zaradiť nedotknuteľnosť priestorov medzinárodných organizácií. Nielenže do týchto priestorov môžu vstúpiť zložky hostiteľského štátu len so súhlasom organizácie, no taktiež je hostiteľský štát povinný vytvárať podmienky pre zabezpečenie ich nedotknuteľnosti. Medzinárodné medzivládne organizácie majú právomoc prijímať predpisy na zabezpečenie výkonu ich funkcií. Tieto predpisy nemusia byť zhodné s predpismi hostiteľského štátu. Existujú preto nástroje, ktorých úlohou je zabránenie rozporom kvôli rozdielnym nariadeniam a zaistenie riadneho chodu a plnenia úloh medzinárodných organizácií. Rovnako ako archívy diplomatických misií, tak aj archívy medzinárodných organizácií sú nedotknuteľné. Samozrejmosťou býva taktiež ochrana oficiálnej komunikácie. Medzinárodné medzivládne organizácie bývajú

⁵⁶ Kleiner, J.: *Diplomatic practice: Between Tradition and Innovation*. 2009, s.203

⁵⁷ Kleiner, J.: *Diplomatic practice: Between Tradition and Innovation*. 2009, s.203

⁵⁸ Kleiner, J.: *Diplomatic practice: Between Tradition and Innovation*. 2009, s.206

oslobodené od priamych daní. Niektorým medzinárodným organizáciám sú priznané výsady pre zjednodušenie cestovania funkcionárov.⁵⁹

Každá medzinárodná organizácia a hostiteľský štát zaručujú stálým zastúpeniam členských štátov rozdielne výsady a imunity. Ako sme už spomínali, rozdielnosť vychádza zo zmlúv, ktoré boli prijaté konkrétnou medzinárodnou organizáciou. Vo všeobecnosti tieto privilégiá vychádzajú z Viedenského dohovoru prijatého v roku 1961, ktorý sa okrem iného zaoberá výsadami a imunitami diplomatických zástupcov. Tie sú na základe spomínaných zmlúv upravené a priznané stálým zastúpeniam členských štátov.⁶⁰

Podľa Viedenského dohovoru o diplomatických stykoch z roku 1961, diplomatickým zástupcom prináležia tieto výsady a imunity⁶¹:

- osobná nedotknuteľnosť,
- nedotknuteľnosť súkromnej rezidencie, majetku, korešpondencie,
- vyňatie z trestnej, administratívnej a civilnej jurisdikcie,
- vyňatie z ustanovení o sociálnom zabezpečení prijímajúceho štátu,
- oslobodenie od platenia daní a poplatkov,
- vyňatie z colných poplatkov a prehliadky,
- sloboda pohybu na území prijímajúceho štátu,
- oslobodenie od plnenia osobných služieb.

Ako sme spomenuli, veľa medzinárodných organizácií priznáva podobné výsady a imunity stálým zastúpeniam členských štátov, ako sú priznané diplomatickým zástupcom podľa uvedeného dohovoru. Niektoré medzinárodné organizácie priznávajú rovnaké výsady a imunity stálým zastúpeniam ako sú priznané diplomatickým zástupcom. Členovia stálych zastúpení pri niektorých medzinárodných organizáciách však nepožívajú komplexnú nedotknuteľnosť. Chránení môžu byť len imunitou proti zatknutiu, zadržaniu alebo vyňatím z právneho konania týkajúceho sa úradných aktov. Člen stálego zastúpenia môže byť zbavený výsad a imunit v prípade, že by jeho imunita zabráňovala výkonu spravodlivosti. Rozdiel vychádzajúci z medzinárodných zmlúv môže spočívať v tom, že hostiteľský štát

⁵⁹ Kleiner, J.: Diplomatic practice: Between Tradition and Innovation. 2009, s.206-209

⁶⁰ Kleiner, J.: Diplomatic practice: Between Tradition and Innovation. 2009, s.310-311

⁶¹ Tóth, L.: Protokol a etiketa v diplomacii a obchode. 1994, s.44-45

nemôže vyhlásiť člena stáleho zastúpenia za *persona non grata*, teda za nežiadúcu osobu. Nedotknuteľnosť dokumentov, batožiny a sloboda komunikácie by mali byť dodržané. Výsady a imunity stáleho zastúpenia môže byť aj rozsiahlejšie ako privilégia priznané diplomatickým zástupcom. To môžeme ukázať na príklade Švajčiarska a Svetovej obchodnej organizácie, kde Švajčiarsko oslobodilo stále zastúpenia od platenia daní z pridanej hodnoty a zaviazalo sa uľahčiť im vstup, pobyt a odchod z jeho územia.⁶²

Ukázali sme si, že i keď výsady a imunity medzinárodných organizácií a stálych zastúpení členských štátov vychádzajú z rovnakých pravidiel ako privilégia, ktoré sú priznávané diplomatickým misiám a diplomatickým zástupcom na bilaterálnej úrovni, tak nie sú jednotné. Ich priznanie má dôležitý vplyv na nezávislý výkon funkcií a dosahovanie cieľov medzinárodnej organizácie, ako aj stáleho zastúpenia.

V tejto kapitole sme mohli vidieť ako rozvoj medzinárodných organizácií vplýval na vývoj multilaterálnej diplomacie. Jej osobitosť má v dnešnom globálnom svete svoje opodstatnené miesto. Ide o komplexný a zložitý proces komunikácie a rozhodovania, ktorý musí mať vopred stanovené pravidlá. Medzinárodné organizácie vytvorili štruktúru dobre fungujúcich a navzájom poprepájaných inštitúcií. Svoje miesto v nich našli aj stále zastúpenia členských štátov. Ich dôležitosť, úlohy a funkcie bližšie rozoberieme v nasledujúcej kapitole.

⁶² Kleiner, J.: *Diplomatic practice: Between Tradition and Innovation*. 2009, s.311-313

2 Ciele a metodika práce

Cieľom tejto bakalárskej práce je analyzovať úlohy, ktoré plní diplomatická misia pri medzinárodnej organizácii ako celok vo vzťahu k vysielajúcemu štátu a k medzinárodnej organizácii a ktoré plnia jednotliví členovia stáleho zastúpenia. Na splnenie hlavného cieľa bolo potrebné určiť parciálne ciele, dôležité pre vyvodenie záveru:

- definovať základné pojmy,
- popísať historický vývoj medzinárodných organizácií a stálych zastúpení,
- podať opis organizačnej štruktúry medzinárodných organizácií, stálych zastúpení a analyzovať vzťah medzi nimi,
- charakterizovať špecifiká multilaterálnej diplomacie vzhľadom na bilaterálnu diplomaciu,
- vymedziť úlohy stáleho zastúpenia členských štátov, misií pozorovateľov pri medzinárodných organizáciách a členov diplomatických misií,
- preukázať teoretické poznatky z prvej a tretej kapitoly na príklade Stáleho zastúpenia Slovenskej republiky pri Európskej únii

Pri písaní teoretickej časti záverečnej práce sme vychádzali z odborných slovenských a cudzojazyčných publikácií a dohovorov, ktoré sa viažu na danú problematiku. V praktickej časti práce vychádzame z teoretických poznatkov, ktoré demonštrujeme na príklade Stáleho zastúpenia SR pri EÚ. Táto časť práce je zostavená predovšetkým z oficiálnych informácií Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR a opiera sa o Štatútu Stáleho zastúpenia SR pri EÚ.

Prácu sme zostavili za použitia viacerých teoretických metód a postupov pri vedeckom skúmaní. V prvej kapitole sme na základe odbornej literatúry zadefinovali medzinárodné organizácie, popísali ich historický vývoj a organizačnú štruktúru. Analyzovali sme charakteristické črty multilaterálnej diplomacie porovnávajúc ich s prvkami bilaterálnej diplomacie. Ďalšiu kapitolu sme venovali vysvetleniu problematiky stálych zastúpení. Rozoberali sme ich personálne obsadenie a organizačné členenie a z toho vyplývajúcu vnútornú organizáciu činností členov stálych zastúpení. Vytýčili sme úlohy a funkcie, ktoré plnia diplomatické misie pri medzinárodných organizáciách z pohľadu prepojenia na vysielajúci štát a prijímajúcu medzinárodnú organizáciu. Teoretické poznatky sme sa snažili

podložiť prípadmi z praxe. V empirickej časti práce potvrdzujeme tvrdenia teoretickej časti na praktickom príklade Stáleho zastúpenia Slovenskej republiky akreditovaného pri Európskej únii, vychádzajúc predovšetkým zo štatútu tohto stáleho zastúpenia. Zo získaných informácií sme vytvorili prehľad agendy členov stáleho zastúpenia podľa pracovného zaradenia, ktorý sa nachádza v prílohe.

3 Stále zastúpenia

Spoločnosť národov bola prvá medzinárodná organizácia, pri ktorej boli zriadené stále zastúpenia členských štátov. V tom čase boli krajiny reprezentované takzvanými ad hoc diplomatickými misiami, čo môžeme vidieť aj v období po vzniku OSN.⁶³ Vývoj na medzinárodnej scéne prispel k zvyšujúcemu sa počtu medzinárodných organizácií, čo znamenalo paralelný nárast stálych diplomatických misií pri medzinárodných organizáciách.

Vzťahy medzi štátmi a medzinárodnými organizáciami boli upravené na konferencii OSN vo Viedni v roku 1975. Výstupom týchto rokovaní bol Dohovor o zastúpení štátov v ich stykoch s medzinárodnými organizáciami univerzálneho charakteru. Vzhľadom na konflikt medzi takzvanými vysielajúcimi štátmi, ktoré chceli priznať vysokú úroveň výsad a imunit stálym zastúpeniam a hostiteľskými krajinami, ktorých cieľom bolo v čo najväčšej možnej miere ochrániť svoje práva, tento prijatý dokument nenadobudol platnosť. Avšak aj napriek tomu, ustanovenia dohovoru sú užitočné a vysvetľujú všeobecnú prax štátov. Pravidlá upravujúce fungovanie stálych zastúpení sú taktiež zakotvené v zakladajúcich zmluvách medzinárodných organizácií.⁶⁴

Diplomatická misia pri medzinárodnej organizácii je nazývaná ako stála misia, stále zastúpenie, či stála delegácia. Táto misia zastupuje členský štát v medzinárodnej organizácii a je poverená plnením úloh vyplývajúcich vysielajúcemu štátu z medzinárodnej zmluvy, na základe ktorej je členom medzinárodnej organizácie.⁶⁵

Gabriela Bérešová sa v knihe Medzinárodné organizácie pozerá na stále zastúpenia ako na zahraničné orgány štátu pre medzinárodné vzťahy. Uvádza, že sídlom a miestom pre plnenie ich úloh býva vo všeobecnosti hlavné sídlo medzinárodnej organizácie.⁶⁶

Podľa Viedenského dohovoru o zastúpení štátov v ich stykoch s medzinárodnými organizáciami univerzálneho charakteru z roku 1975 je stále zastúpenie definované

⁶³ Roth, A.: Permanent Mission. In: A Concise Encyclopedia of the United Nations [online]. 2010.

[cit.2020-04-15]. Dostupné na internete:

https://brill.com/view/book/edcoll/9789047444541/Bej.9789004180048.i-962_096.xml s.545

⁶⁴ Kleiner, J.: Diplomatic practice: Between Tradition and Innovation. 2009, s.303-304

⁶⁵ Hubinger, V.: Encyklopedie diplomacie. 2006, s.137

⁶⁶ Bérešová, G.: Medzinárodné organizácie. 2016, s.56

ako „misia trvalej povahy majúca reprezentatívny charakter štátu, vyslaná členským štátom medzinárodnej organizácie k organizácii.“⁶⁷

V tejto kapitole sa zameriame na problematiku stálych diplomatických zastúpení pri medzinárodných organizáciách. Ich úlohy sa v určitých prípadoch približujú úlohám, ktoré spadajú do kompetencií ambasád.⁶⁸ V praxi môže nastať situácia, kedy diplomatický personál ambasády supluje stálu misiu pri medzinárodnej organizácii. Funkcie diplomatických misií pri medzinárodných organizáciách sú zamerané na oblasť, v ktorej pôsobí daná organizácia. Postavenie týchto stálych misií má značné špecifiká, vzhľadom na to, že stále zastúpenia nie sú akreditované prijímajúcim štátom, ako to býva u diplomatických misií na bilaterálnej úrovni.⁶⁹ Ako uvádza už spomínaný Dohovor o zastúpení štátov v ich stykoch s medzinárodnými organizáciami univerzálneho charakteru, členské štáty môžu na základe pravidiel danej organizácie zriadiť pri tejto organizácii stálu misiu.⁷⁰

3.1 Zriadenie a zloženie stáleho zastúpenia

Pre vyslanie diplomatickej misie k medzinárodnej organizácii je tak, ako aj pri diplomatických misiách na bilaterálnej úrovni potrebné vydanie poverovacej listiny. Tento proces môžeme v dnešnej dobe označiť za značne štandardizovaný. Orgán vysielajúceho štátu, zodpovedný za vydávanie poverovacích listín, odovzdá tieto listiny delegácii. Vo väčšine prípadov ich vydáva hlava štátu alebo minister zahraničných vecí. Následne diplomatický zástupcovia štátu predajú poverovacie listiny kompetentnému orgánu medzinárodnej organizácii, ktorý ich overí.⁷¹ V prípade OSN, šéf stáleho zastúpenia predkladá poverovacie listiny generálnemu tajomníkovi.⁷² Poverovacie listiny musia byť

⁶⁷ Convention de Vienne sur la représentation des Etats dans leurs relations avec les organisations internationales de caractère universel. [elektronický zdroj]. 1975. [cit.2020-04-15]. Dostupné na internete : https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/french/conventions/5_1_1975.pdf čl.1 ods.7

⁶⁸ Malone, D.M.: The Modern Diplomatic Mission. The Oxford Handbook of Modern Diplomacy [online]. 2013. [cit.2020-04-15]. Dostupné na internete : <https://books.google.sk/books?id=tV9oAgAAQBAJ&lpg=PA132&ots=eIhfUOmBIX&dq=Malone%20Permanent%20Representation%20to%20and%20of%20International%20Organizations%20in%20The%20Oxford%20Handbook%20of%20Modern%20Diplomacy&hl=sk&pg=PA133#v=onepage&q&f=false> s.133-134

⁶⁹ Hubinger, V.: Encyklopedie diplomacie. 2006, s.138

⁷⁰ Convention de Vienne sur la représentation des Etats dans leurs relations avec les organisations internationales de caractère universel. [elektronický zdroj]. 1975. [cit.2020-04-15]. Dostupné na internete : https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/french/conventions/5_1_1975.pdf čl.5

⁷¹ Kaufmann, J.: Conference diplomacy. 1996, s.102

⁷² Kleiner, J.: Diplomatic practice: Between Tradition and Innovation. 2009, s.309

v súlade s podmienkami stanovenými medzinárodnou organizáciou a zároveň musia byť vydané kompetentným orgánom v správnej forme. Vedúcemu misie, ako aj ostatnému diplomatickému personálu sú poverovacou listinou priznané právomoci v takej miere, aby bola stála misia schopná plnohodnotne plniť svoje úlohy.⁷³ Medzinárodná organizácia musí akceptovať osoby, ktoré vysielajúci štát poveril výkonom funkcie v rámci stáleho zastúpenia, a teda nemá právo odmietnuť členským štátom poverenú osobu. Na rozdiel od bilaterálnych vzťahov, kedy prijímajúci štát musí vydať agremán, ktorým potvrdí prijatie navrhovaného diplomatického zástupcu, medzinárodné organizácie tento agremán nevydávajú.⁷⁴

Členmi stálych misií pri medzinárodných organizáciách sú zvyčajne osoby majúce národnosť vysielajúceho štátu. Avšak existujú rôzne výnimky. Stálu misiu môžu tvoriť aj osoby inej alebo dvojitej národnosti, a to v prípadoch, keď vysielajúca krajina nemá dostatočné množstvo personálu potrebného pre veľkú delegáciu. Týmto osobám sú priznané diplomatické, či ad hoc tituly. Vysielajúca krajina taktiež môže akreditovať osobu majúcu inú národnosť, ako národnosť vysielajúceho štátu, z dôvodu nedostatku pracovných síl, na základe recipročných dohôd alebo kvôli problémom s dosadzovaním členov do rád a výborov s obmedzeným členstvom. V týchto prípadoch sú členmi stáleho zastúpenia osoby majúce národnosť štátu, s ktorým má vysielajúca krajina blízke a priateľské vzťahy.⁷⁵

Na rozdiel od bilaterálnej diplomacie, kde vysielajúci štát zastupujú profesionálni diplomati, v multilaterálnej diplomacii existuje viac možností. Stále zastúpenie pri medzinárodnej organizácii môže byť zložené:

- len z profesionálnych diplomatov,
- z profesionálnych diplomatov a expertov v danej problematike,
- len z expertov pre danú problematiku.

Členovia stálej misie zloženej iba z expertov v určitej problematike sa nazývajú pseudo-diplomati.⁷⁶

⁷³ Kaufmann, J.: Conference diplomacy. 1996, s.102-103

⁷⁴ Kaufmann, J.: Conference diplomacy. 1996, s.109

⁷⁵ Kaufmann, J.: Conference diplomacy. 1996, s.103

⁷⁶ Kaufmann, J.: Conference diplomacy. 1996, s.105

Aj keď Dohovor o zastúpení štátov v ich stykoch s medzinárodnými organizáciami univerzálneho charakteru nevstúpil do platnosti, tak jeho ustanovenia vychádzajú zo všeobecne aplikovanej praxe. Podľa článku 47 tohto dohovoru by mal vysielajúci štát pred vyslaním stáleho zastúpenia oznámiť niekoľko náležitostí medzinárodnej organizácii. Vysielajúci štát informuje medzinárodnú organizáciu o zložení delegácie. V tomto bode oznamuje pozíciu, titul, prednostné poradie členov stálej misie, ako aj ďalšie informácie týkajúce sa zmien v zložení delegácie. Ďalej, ak je to možné, vysielajúci štát v oznámení uvedie presný dátum príchodu a odchodu členov delegácie a dátum ukončenia ich funkcie. Vysielajúci štát v rámci možností uvedie aj presný dátum príchodu a odchodu všetkých osôb sprevádzajúcich členov delegácie. Medzinárodná organizácia by mala byť taktiež informovaná o začatí a ukončení pracovného pomeru členov personálu delegácie, ktorý bývajú na území hostiteľského štátu, ako aj osôb tvoriacich súkromný personál členov delegácie. V neposlednom rade by mala vysielajúca krajina oznámiť medzinárodnej organizácii situovanie priestorov stálej misie a súkromného ubytovania členov stáleho zastúpenia, na ktoré sa vzťahuje nedotknuteľnosť priestorov. Rovnako by medzinárodnej organizácii mali byť poskytnuté všetky informácie nevyhnutné na určenie takýchto priestorov a ubytovania.⁷⁷

3.2 Organizačná štruktúra stáleho zastúpenia

Organizačná štruktúra a funkcie medzinárodnej organizácie sú prenesené do organizačnej štruktúry stáleho zastúpenia štátu pri medzinárodnej organizácii a odrazia sa aj v úlohách, ktoré plní stála misia. Zároveň vieme nájsť podobnosť v štruktúre stálej delegácie pri medzinárodnej organizácii a ambasády.⁷⁸ Juergen Kleiner (2009) vo svojej knihe *Diplomatic practice – Between Tradition and Innovation* na vysvetlenie spojitosti organizačnej štruktúry stálej misie a medzinárodnej organizácie uvádza príklad stáleho zastúpenia Japonska pri Organizácii Spojených národov, ktorá sa skladá z piatich sekcií:

⁷⁷ Convention de Vienne sur la représentation des Etats dans leurs relations avec les organisations internationales de caractère universel. [elektronický zdroj]. 1975. [cit.2020-04-17]. Dostupné na internete : https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/french/conventions/5_1_1975.pdf čl.47

⁷⁸ Kleiner, J.: *Diplomatic practice: Between Tradition and Innovation*. 2009, s.306-307

- politická sekcia - spolupracuje s Bezpečnostnou radou OSN a zaoberá sa udržiavaním mieru, odzbrojovaním, nešírením jadrových zbraní a spravodlivosťou;
- ekonomická sekcia – je zodpovedná za oblasť rozvoja a životného prostredia;
- sociálna sekcia – má na starosti sféru sociálnych otázok a ľudských práv;
- administratívna, rozpočtová a náborová sekcia – sa zaoberá rozpočtom a medzi jej priority patrí zvýšenie počtu Japoncov pracujúcich v štruktúrach OSN;
- koordinačná sekcia – zabezpečuje styk s verejnosťou a bežný chod stáleho zastúpenia.

Na tomto príklade môžeme vidieť prerozdelenie činností v rámci stáleho zastúpenia, ktoré odráža štruktúru medzinárodnej organizácie a zahŕňa jej funkcie. Pre zabezpečenie plnenia všetkých úloh stálej misie je potrebné, aby jej štruktúry odrážali organizačné členenie medzinárodnej organizácie. Tu je dôležité zdôrazniť, že stále zastúpenia nemusia byť nezávislé úrady. Ako sme už spomínali, úlohy stáleho zastúpenia pri medzinárodnej organizácii môžu vykonávať aj zastupiteľské úrady akreditované v host'ujúcom štáte. Túto prax mnohokrát využívajú africké štáty.⁷⁹

Na čele stálej misie pri medzinárodnej organizácii stojí šéf diplomatickej misie – stály zástupca, ktorý má postavenie veľvyslanca. Tieto funkcie patria medzi jedny z najvyššie postavených funkcií v zahraničnej službe. Vo všeobecnosti sa šéfmi stálej misie stávajú diplomati s bohatou praxou, no v niektorých prípadoch sú do týchto funkcií obsadené významné osobnosti. Ako príklad môžeme uviesť Henryho Cabota Lodgea, ktorý bol hlavou stáleho zastúpenia USA pri OSN v rokoch 1953 až 1960.⁸⁰

Veľkosť diplomatickej misie určuje vysielaajúci štát a závisí od rôznorodosti problematik, ktorými sa medzinárodná organizácia zaoberá. Každé stále zastúpenie má svoj personál. Rovnako ako v prípade ambasád, aj personál stálej misie v zásade rozdeľujeme do troch kategórií:⁸¹

- diplomatický personál,
- administratívny a technický personál,

⁷⁹ Kleiner, J.: Diplomatic practice: Between Tradition and Innovation. 2009, s.308

⁸⁰ Kleiner, J.: Diplomatic practice: Between Tradition and Innovation. 2009, s.309

⁸¹ Kleiner, J.: Diplomatic practice: Between Tradition and Innovation. 2009, s.309-310

- služobný personál.

Diplomatický personál zabezpečuje aktívnu účasť štátu v medzinárodnej organizácii a vykonáva funkcie, ktoré reprezentujú vysielajúci štát v tejto organizácii. Okrem profesionálnych diplomatov môžu diplomatický personál tvoriť aj experti pre rôzne oblasti, ktorých odborný názor je potrebný pri riešení špecifických otázok.⁸² Funkciami diplomatického personálu sa bližšie zaoberáme v podkapitole 3.3.

Administratívny a technický personál nevykonáva funkcie diplomatického charakteru. Do tejto kategórie zaraďujeme napríklad pozície sekretárov, bezpečnostného personálu, správcov budov, úradníkov zabezpečujúcich komunikáciu, či zodpovedných za financie. Úlohou týchto zamestnancov je zabezpečiť riadny chod stáleho zastúpenia. Administratívny a technický personál je zložený zo štátnych príslušníkov vysielajúceho štátu.⁸³

Služobný personál tvoria napríklad záhradníci, upratovači, vodiči, údržbári. Týchto zamestnancov tvoria zväčša občania hostiteľskej krajiny.⁸⁴

Každý člen personálu stáleho zastúpenia pri medzinárodnej organizácii prispieva plnením svojich úloh k chodu stálej misie. Prepojenosť organizačnej štruktúry stáleho zastúpenia s organizačným členením medzinárodnej organizácie má svoje opodstatnenie. Predovšetkým, stála misia je schopná plniť funkcie a dosahovať ciele, pre ktoré bola zriadená.

3.3 Úlohy a funkcie stáleho zastúpenia

Úlohy stálej misie pri medzinárodnej organizácii sa líšia od tých, ktoré vykonávajú zastupiteľské úrady, avšak v niektorých prípadoch môžu byť podobné.⁸⁵ Na základe článku 6 už spomínaného Dohovoru o zastúpení štátov v ich stykoch s medzinárodnými organizáciami univerzálneho charakteru z roku 1975, ktorý vychádza z praxe štátov, môžeme definovať nasledovné funkcie stáleho zastúpenia:⁸⁶

⁸² Kleiner, J.: *Diplomatic practice: Between Tradition and Innovation*. 2009, s.309-310

⁸³ Kleiner, J.: *Diplomatic practice: Between Tradition and Innovation*. 2009, s.124

⁸⁴ Kleiner, J.: *Diplomatic practice: Between Tradition and Innovation*. 2009, s.124

⁸⁵ Kleiner, J.: *Diplomatic practice: Between Tradition and Innovation*. 2009, s.310-311

⁸⁶ Convention de Vienne sur la représentation des Etats dans leurs relations avec les organisations internationales de caractère universel. [elektronický zdroj]. 1975. [cit.2020-04-17]. Dostupné na internete : https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/french/conventions/5_1_1975.pdf čl.6

- stála misia zastupuje vysielajúci štát v medzinárodnej organizácii,
- udržiava kontakt medzi vysielajúcim štátom a medzinárodnou organizáciou,
- vedie rokovania s medzinárodnou organizáciou a v rámci tejto organizácie
- sleduje činnosť medzinárodnej organizácie a podáva o nej správy vláde vysielajúceho štátu,
- zaist'uje účasť vysielajúceho štátu na aktivitách medzinárodnej organizácie,
- ochraňuje záujmy vysielajúceho štátu v medzinárodnej organizácii,
- podporuje dosiahnutie cieľov a princípov medzinárodnej organizácie prostredníctvom spolupráce s touto organizáciou a v rámci nej.

Stále zastúpenie vysielajúceho štátu úzko spolupracuje so sekretariátom medzinárodnej organizácie. Tento orgán má dôležité postavenie vzhľadom na kooperáciu členského štátu s medzinárodnou organizáciou. Súčinnosť stálej delegácie so sekretariátom je nevyhnutná pre udržiavanie kontaktu medzi vysielajúcim štátom a medzinárodnou organizáciou, zabezpečenie rokovaní medzi týmito dvoma stranami a pre hájenie záujmov vysielajúceho štátu v medzinárodnej organizácii.⁸⁷

Niekedy sú funkcie stáleho zastúpenia prirovnávané k funkcii poštového úradu. Stála misia predstavuje prostredníka medzi členským štátom a medzinárodnou organizáciou. Vysielajúca krajina je informovaná o dianí v medzinárodnej organizácii prostredníctvom stálej delegácie, ktorá neustále komunikuje so sekretariátom, zhromažďuje informácie, vypracovávajú správy a dokumenty o stave a činnostiach organizácie, ktoré sú zasielané kompetentným orgánom zastupujúceho štátu. Stále zastúpenie následne dostane oficiálne stanovisko od vysielajúcej krajiny. Povinnosťou stálej misie je zastupovať tieto postoje v medzinárodnej organizácii. Z hľadiska kooperácie členského štátu a organizácie má táto funkcia stáleho zastúpenia svoje opodstatnenie. Avšak, niektoré medzinárodné organizácie udržiavajú s členským štátom taktiež priamu korešpondenciu, ktorej kópia je z pravidla zasielaná stálemu zastúpeniu. Čím viac je medzinárodná organizácia špecializovaná, tým intenzívnejšia býva priama komunikácia s vysielajúcim štátom.⁸⁸

⁸⁷ Kleiner, J.: Diplomatic practice: Between Tradition and Innovation. 2009, s.305

⁸⁸ Kaufmann, J.: Conference diplomacy. 1996, s.111

Medzi jednu z najdôležitejších funkcií stálej delegácie patrí zabezpečenie účasti vysielajúceho štátu v medzinárodnej organizácii. Členovia stálej misie sú obsadzovaní do výborov, rád či pracovných skupín v rámci orgánov medzinárodnej organizácie, kde plnia svoje úlohy. To sa odráža v organizačnej štruktúre stáleho zastúpenia. Účasťou na zasadnutiach a konferenciách sú napĺňané niektoré z hlavných funkcií stálej delegácie, ktorá prezentuje postoje, háji a presadzuje záujmy vysielajúcej krajiny.⁸⁹ Spôsob a miera zúčastnenia sa stáleho zastúpenia na negociáciách závisí od viacerých faktorov. V prvom rade to záleží od druhu stretnutia a pokynov vlády vysielajúceho štátu. Dôležité je taktiež zohľadniť veľkosť stálej misie vzhľadom na počet rokovaní konajúcich sa v rovnakom čase.⁹⁰

Stále zastúpenia môžu mať vplyv na rozhodovanie. Mnohokrát pri diskusiách o zložitých a komplexných témach sa mení smer rokovaní a negociácie trvajú veľmi dlho. Stále misie môžu navrhnúť vysielajúcemu štátu riešenia pre prispôbenie sa zmenám. Nevyhnutné je využitie diplomacie. Aj keď stála misia súhlasí s kompromisom, snaží sa presadiť aspoň základné politické rozhodnutia a priority zastupujúcich štátov. Neustály kontakt stálej misie s vysielajúcou krajinou, ale aj s ostatnými zúčastnenými stranami je nevyhnutný vzhľadom na dĺžku trvania negociácií. Tým stále zastúpenie mení a prispôbuje svoj postoj k danej problematike.⁹¹

Nesmieme zabúdať, že stále misie sprostredkovávajú oficiálne návštevy zástupcov vysielajúceho štátu na pôde medzinárodnej organizácie, ako aj zástupcov medzinárodnej organizácie v členskom štáte.⁹² Multilaterálna diplomacia ponúka priestor pre súčasné bilaterálne negociácie. Počas multilaterálnych rokovaní predstavitel'ov štátov na pôde medzinárodnej organizácie sú stálym zastúpením paralelne organizované dvojstranné rokovania. Väčšinou túto možnosť využívajú štáty, ktoré medzi sebou nemajú zriadené zastupiteľské úrady.⁹³

⁸⁹ Kleiner, J.: *Diplomatic practice: Between Tradition and Innovation*. 2009, s.305

⁹⁰ Kaufmann, J.: *Conference diplomacy*. 1996, s.112

⁹¹ Kleiner, J.: *Diplomatic practice: Between Tradition and Innovation*. 2009, s.305-306

⁹² Kaufmann, J.: *Conference diplomacy*. 1996, s.111

⁹³ Kleiner, J.: *Diplomatic practice: Between Tradition and Innovation*. 2009, s.306

Stále misie nadväzujú medzi sebou neformálne kontakty a navzájom spolupracujú.⁹⁴ Je to možnosť lepšie spoznať názory a priority druhej strany, čo má pozitívny vplyv na priebeh rokovaní. Negociácie, pri ktorých majú zúčastnené strany priateľské vzťahy sú jednoduchšie. Udržiavanie neformálnych vzťahov medzi rokujúcimi stranami uľahčuje proces prijímania rozhodnutí.

Členovia stálych misií musia mať prehľad o aktuálnych udalostiach a plniť bežné funkcie diplomatických pracovníkov. Zhromažďujú a analyzujú informácie, zasielajú správy vysielajúcemu štátu o činnostiach organizácie, čím zabezpečujú kontakt medzi medzinárodnou organizáciou a členskou krajinou.⁹⁵ Stále misie svojou aktívnou účasťou na rokovaníach reprezentujú zastupujúci štát v medzinárodnej organizácii, kde hája jeho záujmy a konajú v súlade s pokynmi vysielajúcej krajiny. Dôležitú úlohu pri plnení úloh stálej misie zohrávajú pracovné metódy.

3.4 Vnútoraná organizácia činností a pracovné metódy stáleho zastúpenia

Efektívnosť plnenia úloh stálych misií pri medzinárodných organizáciách ovplyvňujú mnohé faktory. Stále zastúpenie musí byť zložené z osôb, ktoré majú politické a diplomatické znalosti, ako aj vedomosti z oblastí, ktorými sa zaoberá medzinárodná organizácia, pri ktorej je stála misia akreditovaná. Využívané pracovné metódy ovplyvňujú efektívnosť práce stáleho zastúpenia rovnako ako správne zloženie delegácie. Pri pohľade na činnosti stálej misie je potrebné zohľadniť viacero aspektov:⁹⁶

- vzťahy šéfa misie a členov stáleho zastúpenia zahŕňajúc rozdelenie práce,
- pravidelné zasadnutia stálej delegácie,
- podávanie správ,
- rozvrhnutie úloh.

Stále zastúpenie má fungovať ako tím a plniť úlohy v súlade s pokynmi. To má zabezpečiť šéf stálej delegácie. Konkrétne rozdelenie úloh musí byť jasné a nemalo by spôsobovať rozpory medzi členmi stálej misie, aby boli zachované dobré vzťahy všetkých členov delegácie. Od hlavy stálej misie sa očakáva spravodlivosť a promptné rozhodovanie

⁹⁴ Kaufmann, J.: Conference diplomacy. 1996, s.112-113

⁹⁵ Kleiner, J.: Diplomatic practice: Between Tradition and Innovation. 2009, s.305

⁹⁶ Kaufmann, J.: Conference diplomacy. 1996, s.114

pri problémoch, ktoré mu boli predložené. Najčastejšie o sporných bodoch rozhoduje šéf stáleho zastúpenia na zasadnutiach delegácie. Niektoré otázky vyžadujú rozhodnutie vysielajúceho štátu.⁹⁷

Každá delegácia sa stretáva na pravidelných zasadnutiach. Ich periodicita sa líši. Pravidelné stretnutia slúžia na výmenu informácii o udalostiach, ktoré sa odohrali. Diskutuje sa na nich o taktických postojoch delegácie zahŕňajúc stanoviská k hlasovaniu. Delegácie sa snažia dospieť ku konkrétnym záverom dohodou. Ak dohoda nie je možná, o veci rozhodne šéf stáleho zastúpenia. Sú prípady, kedy rozhodnutie nie je realizovateľné, z dôvodu nekompletnosti pokynov pre stále zastúpenie alebo potreby ich úpravy vzhľadom na vývoj multilaterálnych rokovaní. Členovia stálej misie môžu navrhnúť zmenu vládnej politiky alebo dať nový podnet na rokovania. Po schválení vysielajúcim štátom môžu byť tieto námety súčasťou ďalších pokynov členskej krajiny pre stále zastúpenie. Počas zasadnutí sa taktiež rozdeľujú úlohy a prerokovávajú sa nové vyhlásenia. Niekedy sa zápisnice z týchto stretnutí zasielajú vysielajúcemu štátu.⁹⁸

Prípravou správ pre zastupujúcu krajinu sú poverené osoby v rámci rozdelenia úloh. Správy sú vydávané v mene šéfa stálej misie, ktorý ich pred odoslaním schváli osobne alebo schválenie deleguje na iných členov stáleho zastúpenia. Správy sú zasielané rôznymi spôsobmi (poštou, e-mailom a pod.). V závislosti od citlivosti informácií, obsah správy môže byť kódovaný.⁹⁹

Všetky úlohy musia byť jasne rozdelené medzi členov stálej misie. Pri ich rozdeľovaní je nevyhnuté prihliadať na výber správnej osoby, predovšetkým pri poverovaní osôb vedením takzvaných lobistických rozhovorov.¹⁰⁰

3.5 Misie pozorovateľov pri medzinárodnej organizácii

Pri medzinárodných organizáciách bývajú okrem stálych misií členských štátov zriaďované aj stále zastúpenia nečlenských štátov. Tie sú označované pojmami stály pozorovateľia alebo misie pozorovateľov.¹⁰¹ Dohovor o zastúpení štátov v ich stykoch

⁹⁷ Kaufmann, J.: Conference diplomacy. 1996, s.114

⁹⁸ Kaufmann, J.: Conference diplomacy. 1996, s.115

⁹⁹ Kaufmann, J.: Conference diplomacy. 1996, s.116

¹⁰⁰ Kaufmann, J.: Conference diplomacy. 1996, s.116

¹⁰¹ Kleiner, J.: Diplomatic practice: Between Tradition and Innovation. 2009, s.313

s medzinárodnými organizáciami univerzálneho charakteru z roku 1975 uvádza, že nečlenský štát môže zriaďovať misie pozorovateľov pri medzinárodnej organizácii, ak to pravidlá danej organizácie povoľujú.¹⁰² Každá medzinárodná organizácia vytvára vlastné normy pre zaobchádzanie so zástupcami tretích krajín. Prísne pravidlá pre udelenie štatútu pozorovateľa má Rada Európy. Tá ho udeľuje len štátom, ktoré sú ochotné prijať zásady demokracie, právneho štátu a uplatňovania ľudských práv a základných slobôd všetkými osobami v rámci svojej jurisdikcie.¹⁰³

Úlohy misií pozorovateľov vychádzajúce z praxe štátov nájdeme aj článku 7 Dohovoru o zastúpení štátov v ich stykoch s medzinárodnými organizáciami univerzálneho charakteru, podľa ktorého medzi funkcie stálych zástupcov nečlenských krajín patrí:¹⁰⁴

- reprezentácia vysielajúceho štátu, ochrana jeho záujmov v medzinárodnej organizácii a udržiavanie vzťahov s touto organizáciou;
- zhromažďovanie informácií a podávanie správ o činnosti medzinárodnej organizácie zastupujúcemu štátu;
- podpora spolupráce a vedenie rokovaní s medzinárodnou organizáciou.

Môžeme konštatovať, že funkcie misie pozorovateľov sú do značnej miery zhodné s funkciami stáleho zastúpenia členského štátu. Stáli pozorovatelia majú právo zúčastňovať sa rozhodovacieho procesu, avšak hlasovacie práva im nie sú priznané. Medzinárodná organizácia na základe svojich pravidiel rozhodne, do akej miery môžu zástupcovia tretieho štátu ovplyvňovať rozhodovací proces. Závisí to aj od politickej váhy štátu.¹⁰⁵

Nariadenia niektorých medzinárodných medzivládnych organizácií určujú výsady a imunity, ktoré sú priznané misiám pozorovateľov. Medzinárodné organizácie im môžu priznať rovnaké privilégia ako používajú stále misie členských štátov. Ak výsady a imunity zástupcov nečlenských krajín nie sú ustanovené, hostiteľský štát im ich môže udeliť.

¹⁰² Convention de Vienne sur la représentation des Etats dans leurs relations avec les organisations internationales de caractère universel. [elektronický zdroj]. 1975. [cit.2020-04-17]. Dostupné na internete : https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/french/conventions/5_1_1975.pdf čl.5 ods.2

¹⁰³ Kleiner, J.: Diplomatic practice: Between Tradition and Innovation. 2009, s.314

¹⁰⁴ Convention de Vienne sur la représentation des Etats dans leurs relations avec les organisations internationales de caractère universel. [elektronický zdroj]. 1975. [cit.2020-04-17]. Dostupné na internete : https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/french/conventions/5_1_1975.pdf čl.7

¹⁰⁵ Kleiner, J.: Diplomatic practice: Between Tradition and Innovation. 2009, s.314-315

Príkladom je Rakúsko, ktoré udelilo pozorovateľským misiám obdobné výsady a imunity, ako sú priznané diplomatickému personálu stálej misie.¹⁰⁶

Prítomnosť pozorovateľskej misie pri medzinárodnej organizácii má svoj význam. Uľahčuje to kontakt medzi tretím štátom a medzinárodnou organizáciou. Nečlenský štát má možnosť nadviazať bližšie kontakty nie len s organizáciou, ale aj s členskými štátmi medzinárodnej organizácie.

Štáty začali od vzniku Spoločenosti národov postupne zakladať stále zastúpenia pri medzinárodných organizáciách. Ako sme videli v tejto kapitole, ich zriadenie je v dnešnej dobe už štandardizovaný proces. Správna organizačná štruktúra a činnosť každého člena stálej misie prispievajú k plneniu úloh a funkcií stáleho zastúpenia, ktoré sú jasne definované. Rovnako ako stále misie členských štátov, svoje miesto pri medzinárodných organizáciách majú aj misie pozorovateľov nečlenských štátov.

¹⁰⁶ Kleiner, J.: Diplomatic practice: Between Tradition and Innovation. 2009, s.315

4 Stále zastúpenie Slovenskej republiky pri Európskej únii v Bruseli

Jeden z hlavných cieľov zahraničnej politiky Slovenskej republiky po jej vzniku v roku 1993 bol vstup do Európskej únie. V októbri 1993, desať mesiacov od osamostatnenia sa, Slovenská republika podpísala asociačnú dohodu - Európsku dohodu o pridružení. Nadobudnutím platnosti tejto dohody vo februári 1995 sa pre Slovenskú republiku začala prvá fáza príprav pre vstup do EÚ. Túto etapu môžeme nazvať obdobím asociačnej diplomacie. Slovenská republika vytvárala podmienky potrebné pre prijatie do tejto medzinárodnej organizácie. Ďalšie dve obdobia pred vstupom SR do Európskej únie sú charakteristické procesom adaptácie a presadzovaním záujmov štátu.¹⁰⁷ Desaťročné prípravy viedli v apríli 2003 k podpísaniu Zmluvy o pristúpení k EÚ. Tento dokument bol ratifikovaný Národnou radou Slovenskej republiky 1. júla toho istého roku. Od 1.mája 2004 je Slovenská republika plnohodnotným členom tejto medzinárodnej organizácie.¹⁰⁸

4.1 Stále zastúpenie Slovenskej republiky v Európskej únii

Proces integrácie, ako aj vstup do Európskej únie predstavoval pre Slovenskú republiku mnoho zmien a progres v zahraničnej politike. K značnej reorganizácii a prispôbeniu náplne práce muselo prísť nielen na ministerstve zahraničných vecí, ale aj v Stálom zastúpení Slovenskej republiky pri EÚ v Bruseli.¹⁰⁹

Slovenská republika mala už v roku 1997 zriadené stále zastúpenie pozorovateľov pri Európskych spoločenstvách, predchodcovi Európskej únie.¹¹⁰ Uplatňovanie diplomacie na pôde EÚ je špecifické a preto si slovenskí diplomati museli osvojiť nové spôsoby

¹⁰⁷ Kurucz, M.: Európska integrácia a Slovenská diplomacia. In: Medzinárodné vzťahy: vedecký časopis pre medzinárodné politické, ekonomické, kultúrne a právne vzťahy Fakulty medzinárodných vzťahov EU v BA. [online]. 2006. [cit.2020-04-28]. Dostupné na internete : https://fmv.euba.sk/www_write/files/dokumenty/veda-vyskum/medzinarodne-vztahy/archiv/2006/MV2006-1.pdf s.80

¹⁰⁸ Euractiv : Slovensko a Európska únia. [elektronický zdroj]. 2016. [cit.2020-04-28]. Dostupné na internete : <https://euractiv.sk/section/slovenske-predsednictvo/linksdossier/slovensko-a-europska-unia/>

¹⁰⁹ Kurucz, M.: Európska integrácia a Slovenská diplomacia. In: Medzinárodné vzťahy: vedecký časopis pre medzinárodné politické, ekonomické, kultúrne a právne vzťahy Fakulty medzinárodných vzťahov EU v BA. [online]. 2006. [cit.2020-04-28]. Dostupné na internete : https://fmv.euba.sk/www_write/files/dokumenty/veda-vyskum/medzinarodne-vztahy/archiv/2006/MV2006-1.pdf s.80-81

¹¹⁰ Rusiňák, P. : Diplomacia – úvod do štúdia. 2012, s 216

komunikácie a vyjednávania, predovšetkým počas prípravnej fázy Slovenskej republiky na vstup do Európskej únie.¹¹¹

Kvôli vyššiemu zapojeniu Slovenskej republiky do chodu Európskej únie vyplývajúceho zo vstupu do tejto organizácie, bolo nevyhnutné rozšíriť stále zastúpenie o ďalších členov. Nezmenil sa len počet diplomatických zástupcov, ale aj ich štruktúra. Funkcie v stálom zastúpení, do ktorých boli obsadzovaní výhradne profesionálni diplomati, a teda zamestnanci ministerstva zahraničných vecí, začali byť obsadzované aj zástupcami iných rezortov. Významné zastúpenie má v stálej misii napríklad ministerstvo financií, hospodárstva, či ministerstvo dopravy. Reprofilizácia Stáleho zastúpenia Slovenskej republiky a z toho vyplývajúce obsadenie špecializovaných pracovníkov, bolo nevyhnutné vzhľadom na potrebu zastúpenia odborného názoru v špecifických oblastiach. Profesionálni diplomati sú zameraní predovšetkým na oblasť medzinárodných politických vzťahov a nemajú expertné znalosti z odborov akými sú napríklad životné prostredie, školstvo, či zdravotníctvo.¹¹²

Každý člen stálej misie pracuje na základe inštrukcií od orgánu štátnej správy, ktorý zastupuje.¹¹³ Avšak Stále zastúpenie Slovenskej republiky pri Európskej únii v Bruseli je ako celok riadené Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí. Na tomto ministerstve bol zriadený medzirezortný koordinačný orgán – Komisia pre európske záležitosti.¹¹⁴ Tá je zodpovedá za oblasť činností týkajúcich sa otázok EÚ. Dôležité je poznamenať, že okrem vytvárania stanovísk k návrhom Európskej únie, je táto komisia zodpovedná aj za pokyny pre stálych predstaviteľov na zasadnutia Výborov stálych

¹¹¹ Kurucz, M.: Európska integrácia a Slovenská diplomacia. In: Medzinárodné vzťahy: vedecký časopis pre medzinárodné politické, ekonomické, kultúrne a právne vzťahy Fakulty medzinárodných vzťahov EU v BA. [online]. 2006. [cit.2020-04-28]. Dostupné na internete : https://fmv.euba.sk/www_write/files/dokumenty/veda-vyskum/medzinarodne-vztahy/archiv/2006/MV2006-1.pdf s.80-81

¹¹² Kurucz, M.: Európska integrácia a Slovenská diplomacia. In: Medzinárodné vzťahy: vedecký časopis pre medzinárodné politické, ekonomické, kultúrne a právne vzťahy Fakulty medzinárodných vzťahov EU v BA. [online]. 2006. [cit.2020-04-28]. Dostupné na internete : https://fmv.euba.sk/www_write/files/dokumenty/veda-vyskum/medzinarodne-vztahy/archiv/2006/MV2006-1.pdf s.81

¹¹³ Rusiňák, P.: Diplomacia – úvod do štúdia. 2012, s 217

¹¹⁴ Kurucz, M.: Európska integrácia a Slovenská diplomacia. In: Medzinárodné vzťahy: vedecký časopis pre medzinárodné politické, ekonomické, kultúrne a právne vzťahy Fakulty medzinárodných vzťahov EU v BA. [online]. 2006. [cit.2020-04-28]. Dostupné na internete : https://fmv.euba.sk/www_write/files/dokumenty/veda-vyskum/medzinarodne-vztahy/archiv/2006/MV2006-1.pdf s.82

predstaviteľov (COREPER), ktoré by mali odrážať postoje Slovenskej republiky.¹¹⁵ Pre efektívne prezentovanie národných záujmov v medzinárodnej organizácii je dôležité správne organizačné členenie stálego zastúpenia.

4.2 Organizačná štruktúra Stálego zastúpenia SR pri EÚ

Ako sme už spomínali v tretej kapitole, pre zabezpečenie plnenia úloh, ktoré sú očakávané od stálego zastúpenia, je potrebné zostavenie organizačnej štruktúry stálej misie tak, aby odrážala organizačné členenie medzinárodnej organizácie pokrývajúce všetky oblasti, ktorými sa organizácia, pri ktorej je stála delegácia akreditovaná, zaoberá. Stále zastúpenie SR pri EÚ v Bruseli je toho príkladom. Jeho komplexné členenie reflektuje sféry pôsobnosti Európskej únie.

Stále zastúpenie SR je rovnako ako každá diplomatická misia, zložené z diplomatického, administratívneho a technického personálu a služobného personálu. Na čele zastúpenia stojí vedenie, ktoré je tvorené:¹¹⁶

- stálym predstaviteľom SR pri EÚ.
- zástupcom stálego predstaviteľa,
- stálym predstaviteľom SR v Politickom a bezpečnostnom výbore,
- stálym predstaviteľom SR vo Vojenskom výbore EÚ.

Stály predstaviteľ SR pri EÚ je vedúci stálego zastúpenia v hodnosti mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca SR. Právo menovať a odvolávať ho z funkcie má na základe Ústavy Slovenskej republiky prezident SR. V prípade jeho neprítomnosti je riadením stálego zastúpenia poverený zástupca stálego predstaviteľa.¹¹⁷

¹¹⁵ Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR: Komisie v pôsobnosti ministerstva, Komisia pre európske záležitosti. [elektronický zdroj]. [cit.2020-04-29]. Dostupné na internete:

https://www.mzv.sk/detail-aktuality/-/asset_publisher/HP2qxs2Z6I5/content/komisie-ministerstva

¹¹⁶ Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR: Stále zastúpenie SR pri EÚ Brusel, Pracovníci. [elektronický zdroj]. [cit.2020-04-30]. Dostupné na internete:

https://www.mzv.sk/web/szbrusel/o_nas/pracovnici

¹¹⁷ Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR: Stále zastúpenie SR pri EÚ Brusel, Štatút Stálego zastúpenia. [elektronický zdroj]. [cit.2020-04-30]. Dostupné na internete:

<https://www.mzv.sk/web/szbrusel/statut-staleho-zastupenia-slovenskej-republiky-pri-europskej-unii> čl.3-4

Stále misia sa podľa článku 6 odseku 1 Štatútu Stáleho zastúpenia organizačne člení na :¹¹⁸

- úsek pre agendu Výboru stálych predstaviteľov II – COREPER II, riadený vedúcim stáleho zastúpenia
- úsek pre agendu Výboru stálych predstaviteľov I – COREPER I, riadený zástupcom vedúceho stáleho zastúpenia
- úsek pre agendu Politického a bezpečnostného výboru – PSC, riadený predstaviteľom PSC
- administratívno-hospodársky úsek, riadený vedúcim tohto úseku spravidla vo vyššej diplomatickej hodnosti

Agendy, ktoré tvoria oblasť pôsobnosti jednotlivých úsekov sú pomerne rozsiahle a spolu zahŕňajú všetky oblasti, ktorými sa Európska únia ako medzinárodná organizácia zaoberá (viď tabuľka 1).

Tabuľka 1 : Prehľad oblastí pôsobenia jednotlivých úsekov Stáleho zastúpenia SR pri EÚ

Úsek	Oblasť pôsobnosti
Úsek pre agendu COREPER II	• agenda Rady pre všeobecné záležitosti • agenda Rady pre zahraničné veci • agenda Rady pre ekonomické a finančné záležitosti • agenda Rady pre spravodlivosť a vnútorné záležitosti • agenda Európskej rady
Úsek pre agendu COREPER I	• agenda Rady pre zamestnanosť, sociálnu politiku, zdravie a ochranu spotrebiteľa • agenda Rady pre konkurencieschopnosť • agenda Rady pre dopravu, telekomunikácie a energetiku • agenda Rady pre poľnohospodárstvo a rybolov • agenda Rady pre životné prostredie • agenda Rady pre vzdelanie, mládež a kultúru.

¹¹⁸ Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR: Stále zastúpenie SR pri EÚ Brusel, Štatút Stáleho zastúpenia. [elektronický zdroj]. [cit.2020-04-30]. Dostupné na internete: <https://www.mzv.sk/web/szbrusel/statut-staleho-zastupenia-slovenskej-republiky-pri-europskej-unii> čl.6

Úsek pre agendu PSC	• spoločná zahraničná a bezpečnostná politika EÚ • spoločná obranná a bezpečnostná politika EÚ
Agenda administratívno-hospodárskeho úseku	• protokol • správa majetku stálego zastúpenia • finančno-hospodárska agenda • účtovníctvo • správa budov • recepcia

Zdroj : Vlastné spracovanie na základe Štatútu Stálego zastúpenia a údajov Stálego zastúpenia SR pri EÚ v Bruseli¹¹⁹

Úseky pre agendy COREPER II, COREPER I a PSC sú ďalej členené na jednotlivé oddelenia, ktorých činnosť je v zodpovednosti vedúceho oddelenia. Vedúci stálego zastúpenia má po konzultácii s Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí právo zakladať alebo rušiť oddelenia.¹²⁰

V pozícii hlavných koordinátorov na stálom zastúpení má Slovenská republika svojich zástupcov rámci pracovných skupín Antici, Mertens a Nicolaidis. Za prípravu na rokovania Výboru stálych predstaviteľov II zodpovedá pracovná skupina Antici. Pracovná skupina Mertens koordinuje prípravu na zasadnutia Výboru stálych predstaviteľov I. Príprava zasadnutí Politického a bezpečnostného výboru je v kompetencii pracovnej skupiny Nicolaidis.¹²¹

4.3 Úlohy a funkcie Stálego zastúpenia SR pri EÚ

Stále misie pri medzinárodných organizáciách plnia úlohy, pre ktoré boli zriadené. Pôsobnosť a úlohy Stálego zastúpenia SR pri EÚ sú vymedzené v Štatúte Stálego zastúpenia SR pri EÚ. Predovšetkým je dôležité poznamenať, že Stále zastúpenie Slovenskej republiky

¹¹⁹ Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR: Stále zastúpenie SR pri EÚ Brusel, Pracovníci. [elektronický zdroj]. [cit.2020-04-30]. Dostupné na internete:

https://www.mzv.sk/web/szbrusel/o_nas/pracovnici

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR: Stále zastúpenie SR pri EÚ Brusel, Štatút Stálego zastúpenia. [elektronický zdroj]. [cit.2020-04-30]. Dostupné na internete:

<https://www.mzv.sk/web/szbrusel/statut-staleho-zastupenia-slovenskej-republiky-pri-europskej-unii> čl.6

¹²⁰ Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR: Stále zastúpenie SR pri EÚ Brusel, Štatút Stálego zastúpenia. [elektronický zdroj]. [cit.2020-04-30]. Dostupné na internete:

<https://www.mzv.sk/web/szbrusel/statut-staleho-zastupenia-slovenskej-republiky-pri-europskej-unii> čl.6

¹²¹ Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR: Stále zastúpenie SR pri EÚ Brusel, Štatút Stálego zastúpenia. [elektronický zdroj]. [cit.2020-04-30]. Dostupné na internete:

<https://www.mzv.sk/web/szbrusel/statut-staleho-zastupenia-slovenskej-republiky-pri-europskej-unii> čl.6

musí pri plnení svojich úloh konať v súlade s Ústavou SR, ústavnými zákonmi, zákonmi a ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi SR. Ďalej je povinné rešpektovať právo Európskej únie a postupy rokovania Generálneho sekretariátu Rady EÚ. Priority zahraničnej politiky SR, ako aj programové dokumenty vlády SR sú smerodajné v činnosti tohto stáleho zastúpenia.¹²²

Podľa článku 2 Štatútu SZ je Stále zastúpenie SR pri EÚ zastupiteľským úradom podľa osobitného predpisu, ktorý :¹²³

- zastupuje Slovenskú republiku v inštitúciách a orgánoch Európskej únie
- obhajuje a presadzuje záujmy Slovenskej republiky pri rokovaníach s Európskou úniou a v rámci Európskej únie,
- úzko spolupracuje s ministerstvami a ostatnými štátnymi orgánmi pri presadzovaní záujmov Slovenskej republiky v Európskej únii a pri tvorbe politiky Slovenskej republiky voči Európskej únii,
- spolupracuje s vyslanými delegáciami Slovenskej republiky pri ich rokovaníach s inštitúciami a orgánmi Európskej únie a pri týchto rokovaníach postupuje v súlade s pokynmi vedúceho delegácie,
- informuje ministerstvá a ostatné štátne orgány Slovenskej republiky o činnosti Európskej únie,
- podieľa sa na koordinácii medzi štátnymi orgánmi Slovenskej republiky a inštitúciami a orgánmi Európskej únie,
- sleduje legislatívny plán Európskej únie, legislatívne a nelegislatívne právne akty,
- udržiava kontakty s inštitúciami a orgánmi Európskej únie, zastúpeniami členských štátov, súkromným a mimovládny sektorom, médiami, a verejnosťou.

¹²² Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR: Stále zastúpenie SR pri EÚ Brusel, Štatút Stáleho zastúpenia. [elektronický zdroj]. [cit.2020-04-30]. Dostupné na internete:

<https://www.mzv.sk/web/szbrusel/statut-staleho-zastupenia-slovenskej-republiky-pri-europskej-unii> čl.1

¹²³ Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR: Stále zastúpenie SR pri EÚ Brusel, Štatút Stáleho zastúpenia. [elektronický zdroj]. [cit.2020-04-30]. Dostupné na internete:

<https://www.mzv.sk/web/szbrusel/statut-staleho-zastupenia-slovenskej-republiky-pri-europskej-unii> čl.2

Stále zastúpenie SR presadzuje a háji záujmy Slovenskej republiky v Európskej únii, predovšetkým na zasadaniach v rámci Rady EÚ. Tá prijíma rozhodnutia v otázkach politického charakteru a v súčinnosti s Európskym parlamentom schvaľuje legislatívne návrhy Európskej komisie. Konečným rezolúciám predchádzajú zdĺhavé rokovania na úrovni stálych zástupcov a následne na úrovni ministrov príslušného rezortu, pod ktorý spadá prerokovávaná problematika. Členovia SZ SR pôsobia v rámci pracovných skupín a výborov, kde pripravujú podklady na zasadania stálych predstaviteľov a ministrov. Medzi ich úlohy patrí aj organizácia pravidelných zasadnutí ministrov, hláv štátov a summitov EÚ.¹²⁴

Nesmieme zabúdať na osobitné úlohy SZ SR, ktoré sú spojené s rotujúcim šesťmesačným predsedníctvom v Rade EÚ a definované v článku 9 Štatútu Stáleho zastúpenia Slovenskej republiky. Ten uvádza, že počas prípravného obdobia a výkonu predsedníctva v Rade EÚ plní Stále zastúpenie SR nasledovné funkcie:¹²⁵

- koordinuje prípravy, presadzuje záujmy a realizáciu programu predsedníctva Slovenskej republiky a programu predsedníckeho tria,
- koordinuje činnosti a agendy jednotlivých formácií Rady Európskej únie, ktoré vedie rotujúce predsedníctvo a predsedá príslušným pracovným skupinám a výborom,
- podporuje hľadanie konsenzu a plní úlohu sprostredkovateľa v rámci zasadnutí formácií Rady Európskej únie,
- zastupuje Radu Európskej únie na rokovaniach s Európskou komisiou a Európskym parlamentom,
- v súčinnosti s Generálnym sekretariátom Rady Európskej únie koordinuje organizačné, technické a logistické zabezpečenie prípravných orgánov Rady Európskej únie,

¹²⁴ Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR: Stále zastúpenie SR pri EÚ Brusel, Naše poslanie. [elektronický zdroj]. [cit.2020-05-01]. Dostupné na internete: https://www.mzv.sk/web/szbrusel/o_nas/nase_poslanie

¹²⁵ Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR: Stále zastúpenie SR pri EÚ Brusel, Štatút Stáleho zastúpenia. [elektronický zdroj]. [cit.2020-05-01]. Dostupné na internete: <https://www.mzv.sk/web/szbrusel/statut-staleho-zastupenia-slovenskej-republiky-pri-europskej-unii> čl.9

- zabezpečuje pravidelný kontakt a distribúciu informácií súvisiacich s predsedníctvom Slovenskej republiky v Rade Európskej únie smerom k médiám a verejnosti.

Na úlohách SZ SR definovaných v článku 6 a 9 Štatútu Stáleho zastúpenia SR pri EÚ vidíme, že jednou z najdôležitejších funkcií, ktoré vykonáva SZ SR je komunikácia medzi Slovenskou republikou a Európskou úniou, ako aj v rámci EÚ. SZ SR je neustále v kontakte s poslancami SR v Európskom parlamente, ako aj s jednotlivými ministerskými rezortmi. Rovnako komunikuje so slovenskými podnikmi, akademikmi, médiami a ostatnými skupinami, ktorých sa činnosti EÚ dotýkajú.¹²⁶

Ako bolo spomínané v predchádzajúcej kapitole, Dohovor o zastúpení štátov v ich stykoch s medzinárodnými organizáciami univerzálneho charakteru z roku 1975 vysvetľuje využívanú prax štátov, čo nám dokazujú aj úlohy a funkcie SZ SR, ktoré korešpondujú s úlohami a funkciami stálych zastúpení definovaných v tomto dohovore.

4.4 Vnútoraná organizácia činností Stáleho zastúpenia SR pri EÚ

Vedúci stáleho zastúpenia Slovenskej republiky zastáva pozíciu stáleho predstaviteľa SR pri EÚ a je šéfom SZ SR. Medzi jeho hlavné úlohy patrí presadzovanie záujmov SR v COREPER II a účasť na zasadnutiach Rady EÚ. V prípade neprítomnosti vedúceho SZ SR, jeho práva a povinnosti prechádzajú na zástupcu vedúceho SZ SR, s výnimkou uvedenou v článku 3 odseku 4 Štatútu SZ SR, ktorým zastupovanie Slovenskej republiky v COREPER 2 prechádza v čase neprítomnosti vedúceho SZ SR na zástupcu Slovenskej republiky v pracovnej skupine Antici. Vo výnimočných prípadoch môže byť jeho zastupovaním poverený iný diplomat stáleho zastúpenia. Ak sa rokovaní Rady EÚ nezúčastní príslušný rezortný minister, resp. štátny tajomník, delegáciu na rokovaníach vedie vedúci SZ SR, ak tieto rokovania spadajú do jeho pôsobnosti. V tomto prípade má právo vystupovať a hlasovať na rokovaníach Rady EÚ v mene Slovenskej republiky v súlade so stanoviskom príslušného rezortu, schváleného Výborom pre európske záležitosti NR SR.¹²⁷

¹²⁶ Partnerská dohoda: Stále zastúpenie Slovenskej republiky pri Európskej únii. [elektronický zdroj]. [cit.2020-05-01]. Dostupné na internete: <https://www.partnerskadohoda.gov.sk/stale-zastupenie-slovenskej-republiky-pri-europskej-unii/>

¹²⁷ Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR: Stále zastúpenie SR pri EÚ Brusel, Štatút Stáleho zastúpenia. [elektronický zdroj]. [cit.2020-05-01]. Dostupné na internete: <https://www.mzv.sk/web/szbrusel/statut-staleho-zastupenia-slovenskej-republiky-pri-europskej-unii> čl.3

Zástupca vedúceho stáleho zastúpenia Slovenskej republiky v hodnosti veľvyslanca je poverený zastupovaním vedúceho stáleho zastúpenia v rozsahu jeho práv a povinností počas doby neprítomnosti vedúceho SZ SR, okrem už spomínanej výnimky uvedenej v článku 3 odseku 4 Štatútu SZ SR. Okrem toho, zástupca vedúceho SZ SR zastáva funkciu zástupcu stáleho predstaviteľa SR pri EÚ, zúčastňuje sa rokovaní Rady EÚ, patriacich do jeho pôsobnosti a háji záujmy SR v COREPER I. V prípade jeho neprítomnosti sa rokovanie v COREPER I zúčastňuje zástupca SR v pracovnej skupine Mertens. Podľa článku 4 odseku 6 Štatútu SZ SR vedie zástupca vedúceho SZ SR delegáciu na rokovanie Rady EÚ, patriacej do jeho pôsobnosti, ak sa jej nezúčastňuje príslušný rezortný minister, resp. štátny tajomník. Zástupca vedúceho stáleho zastúpenia Slovenskej republiky vystupuje a hlasuje na rokovaní Rady EÚ na základe stanoviska príslušného rezortu, schváleného Výborom pre európske záležitosti NR SR.¹²⁸

Predstaviteľ SR v Politickom a bezpečnostnom výbore v hodnosti veľvyslanca je v rámci SZ SR zodpovedný za oblasť Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ a Spoločnej obrannej a bezpečnostnej politiky EÚ. Vo svojej činnosti postupuje na základe pokynov Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR.¹²⁹

Členovia SZ SR prezentujú záujmy Slovenskej republiky v inštitúciách a orgánoch EÚ, plnia úlohy na základe pokynov vedúceho SZ SR a zodpovedajú sa mu za svoju činnosť. Vzťahujú sa na nich vnútorné predpisy Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, pokiaľ nie je medzirezortnou dohodou ustanovené inak. Vedúci stáleho zastúpenia môže zmeniť opis činnosti člena stáleho zastúpenia po dohode s príslušnými rezortmi a po dohode s členom stáleho zastúpenia, ktorého sa zmena dotýka. Podľa článku 7 odseku 4 Štatútu SZ SR sa členovia SZ SR pri tvorbe pozícií SR a inštrukcií na rokovania riadia pravidlami tvorby stanovísk k návrhom aktov EÚ vychádzajúcich z uznesenia vlády SR č.627 z dňa 23. októbra 2013.¹³⁰

¹²⁸ Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR: Stále zastúpenie SR pri EÚ Brusel, Štatút Stáleho zastúpenia. [elektronický zdroj]. [cit.2020-05-01]. Dostupné na internete:

<https://www.mzv.sk/web/szbrusel/statut-staleho-zastupenia-slovenskej-republiky-pri-europskej-unii> čl.4

¹²⁹ Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR: Stále zastúpenie SR pri EÚ Brusel, Štatút Stáleho zastúpenia. [elektronický zdroj]. [cit.2020-05-01]. Dostupné na internete:

<https://www.mzv.sk/web/szbrusel/statut-staleho-zastupenia-slovenskej-republiky-pri-europskej-unii> čl.5

¹³⁰ Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR: Stále zastúpenie SR pri EÚ Brusel, Štatút Stáleho zastúpenia. [elektronický zdroj]. [cit.2020-05-01]. Dostupné na internete:

<https://www.mzv.sk/web/szbrusel/statut-staleho-zastupenia-slovenskej-republiky-pri-europskej-unii> čl.7

Aktuálny prehľad pracovného zaradenia členov SZ SR, počtu pracovníkov v danom pracovnom zaradení spolu so stručným popisom ich agendy nájdeme v prílohe 1.

4.5 Výsady a imunity Stáleho zastúpenia SR pri EÚ

Žiadna zmluva medzi EÚ a Belgickým kráľovstvom nedefinuje presné pravidlá pre priznávanie výsad a imunit stálym zastúpeniam členských štátov pri EÚ. Existuje však Protokol (č.7) o výsadách a imunitách Európskej únie, ktorý sa dotýka taktiež stálych zastúpení členských štátov. Hlava IV tohto protokolu hovorí o výsadách a imunitách priznaných zástupcom členských štátov, ktorí sa zúčastňujú práce orgánov EÚ. V článku 10 (pôvodne článok 11) sa uvádza, že zástupcovia členských štátov, ktorí sa zúčastňujú práce orgánov EÚ, ich poradcovia a odborníci z príslušnej oblasti pri výkone svojej funkcie a počas svojich ciest do a z miesta rokovania požívajú obvyklé výsady, imunity a výhody. Členské štáty EÚ boli informované zo strany Belgického kráľovstva o využívaní spomínaného ustanovenia uvedeného v článku 10 Protokolu o výsadách a imunitách Európskej únie. V praxi Belgické kráľovstvo priznáva stálym zastúpeniam členských štátov pri EÚ rovnaké výsady a imunity ako priznáva diplomatickým zastúpeniam pôsobiacich na jeho území v rámci bilaterálnych vzťahov.¹³¹

Z uvedeného môžeme konštatovať, že Stálemu zastúpeniu SR pri EÚ sú priznané rovnaké výsady a imunity ako diplomatickej misii pôsobiacej v rámci Veľvyslanectva SR v Bruseli, a teda výsady a imunity uvedené vo Viedenskom dohovore o diplomatických stykoch z roku 1961, ktorým sme sa venovali v podkapitole 1.5.

Pôsobenie Stáleho zastúpenia Slovenskej republiky pri Európskej únii zohrávalo veľmi dôležitú úlohu už pred vstupom SR do EÚ. Jeho značne štruktúrované organizačné členenie reflektuje oblasti, ktorými sa EÚ zaoberá. Úlohy SZ SR spočívajú predovšetkým v komunikácii, prezentovaní postojov a hájenia záujmov SR. K ich plneniu prispievajú všetci členovia SZ SR svojou činnosťou. Rovnako ako každému diplomatickému zastúpeniu štátu

¹³¹De Groof, R. - Lenaerts, K. – Vanvoorden, K.: Brussels and Europe. Acta of the International Colloquium on Brussels and Europe. 2010. [online]. [cit.2020-05-03]. Dostupné na internete: <https://books.google.sk/books?id=-imH3j7niwgC&lpq=PA143&dq=immunities%20permanent%20mission%20to%20the%20eu&hl=sk&pg=PA143#v=snippet&q=immunities%20permanent%20mission%20to%20the%20eu&f=false> str. 143

na bilaterálnej a multilaterálnej úrovni, aj SZ SR sú priznané určité výsady a imunity, ktoré im pomáhajú pri nezávislom výkone ich funkcie.

Záver

Medzinárodné organizácie zohrávajú dôležitú úlohu v oblasti medzinárodných vzťahov. Poskytujú priestor pre diskusiu o problémoch, ktoré si vyžadujú nadnárodné riešenia. Vstupom do medzinárodnej organizácie sa štát zaviazá k plneniu povinností, ktoré mu vyplývajú z členstva v organizácii, ktorej odovzdal časť svojej suverenity. Členstvo v medzinárodnej organizácii prináša aj množstvo výhod a predstavuje možnosť zapojenia sa do medzinárodného diania. Štáty majú právo zriadiť svoje stále zastúpenie pri medzinárodnej organizácii, ak to pravidlá danej organizácie povoľujú.

Stále zastúpenie má prepracovanú organizačnú štruktúru, ktorá odráža sféry pôsobnosti medzinárodnej organizácie, čím sa zabezpečuje efektívne plnenie úloh, pre ktoré bolo stále zastúpenie zriadené. Členovia stálych misií musia mať prehľad o aktuálnych udalostiach a plniť bežné funkcie diplomatických pracovníkov. Zhromažďujú a analyzujú informácie, zasielajú správy vysielajúcemu štátu o činnostiach organizácie, a tým zabezpečujú kontakt medzi medzinárodnou organizáciou a členskou krajinou.

Hlavným cieľom tejto práce bolo analyzovať úlohy, ktoré plní diplomatická misia pri medzinárodnej organizácii ako celok vo vzťahu k vysielajúcemu štátu a k medzinárodnej organizácii a ktoré plnia jednotliví členovia stáleho zastúpenia. K realizácii cieľa sme použili odbornú slovenskú a cudzojazyčnú literatúru, ktorá vysvetľuje túto problematiku. Taktiež sme sa opierali o oficiálne dokumenty a informácie zverejnené Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR. V štvrtej kapitole sme na príklade Stáleho zastúpenia Slovenskej republiky pri Európskej únii dokázali teoretické poznatky z prvej a tretej kapitoly. Videli sme, že štruktúrované organizačné členenie Stáleho zastúpenia SR pri EÚ reflektuje oblasti, ktorými sa EÚ zaoberá. Každý člen stáleho zastúpenia má jasne pridelenú agendu, v rámci ktorej pôsobí. Úlohy SZ SR spočívajú predovšetkým v komunikácii, prezentovaní postojov a hájenia záujmov SR, ako aj v zabezpečení aktívnej účasti SR v EÚ. K ich plneniu prispievajú všetci členovia SZ SR svojou činnosťou. Môžeme konštatovať, že rovnako ako každému diplomatickému zastúpeniu štátu na bilaterálnej a multilaterálnej úrovni, aj SZ SR sú priznané určité výsady a imunity, ktoré im pomáhajú pri nezávislom výkone ich funkcie.

Zoznam použitej literatúry

LYSÁK, Ladislav – GREŠŠ, Martin – ŠČEPÁN, Michal. *Medzinárodné organizácie*. 1. vyd. Bratislava : Ekonóm, 2012. 286 s. ISBN 978-80-225-3392-8

RUSIŇÁK, Peter a kol. *Diplomacia – úvod do štúdia*. 1. vyd. Bratislava : Ekonóm, 2012. 434 s. ISBN 978-80-225-3480-2

POTOČNÝ, Miroslav – ŠIBAJEVOVÁ, Elena. A. *Právo medzinárodných organizácií*. 1. vyd. Praha : Panorama, 1984. 120 s.

PIGMAN, Geoffrey Allen. *Contemporary Diplomacy*. 1. vyd. Cambridge : Polity, 2010. 288 s. ISBN 978-0745642796

ŠÍBL, Drahoš a kol. *Encyklopédia medzinárodných organizácií : Výkladový slovník A-Ž*. 1. vyd. Bratislava : Sprint, 1997. 581 s. ISBN 80-88848-19-9

ARCHER, Clive. *International Organizations*. 3. vyd. London : Routledge, 2001. 204 s. ISBN 0-203-19227-3

ROSPUTINSKÝ, Peter. *Úvod do štúdia medzinárodných organizácií*. 1. vyd. Banská Bystrica : Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2011. 92 s. ISBN 978-80-557-0313-8

BÉREŠOVÁ, Gabriela. *Medzinárodné organizácie*. 1. vyd. Bratislava : Wolters Kluwer, 2016. 284 s. ISBN 978-80-7552-033-3

BERRIDGE, Geoff. *Teória a prax diplomacie*. 1. vyd. Banská Bystrica : Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2000. 216 s. ISBN 80-8055-357-2

BALZAQ, Thierry et al. *Manuel de diplomatie*. 1. vyd. Paris : Press de Science Po, 2018. 400 s. ISBN 978-2724622904

KLEINER, Juergen. *Diplomatic practice : Between Tradition and Innovation*. 1. vyd. Singapore : World Scientific Printers, 2009. 480 s. ISBN 978-981-4271-24-0

VESELÝ, Zdeněk. *Diplomacie (teorie-praxe-dějiny)*. 2. vyd. Praha : Aleš Čeněk, 2014. 493 s. ISBN 978-8073805050

HUBINGER, Václav. *Encyklopedie diplomacie*. 1. vyd. Praha : Libri, 2006. 190 s. ISBN 80-7277-296-1

BARSTON, Ronald Peter. *Modern Diplomacy*. 3. vyd. Harlow : Pearson Education, 2006. 378 s. ISBN 978-1-4058-12-1-6

DELCORDE, Raoul. *Le métier de diplomate*. 1. vyd. Bruxelles : Académie royale de Belgique, 2018. 132 s. ISBN 978-2-8031-0634-9

ŠMIHULA, Daniel – LIPPAY, Blažej – GONDEKOVÁ, Jana. *Diplomatické a konzulárne právo*. 1. vyd. Skalica : Wolters Kluwer, 2015. 299 s. ISBN 978-80-8168-278-0

KAUFMANN, Johan. *Conference diplomacy*. 3. vyd. London : Macmillan, 1996. 214 s. ISBN 0-333-64635-5

TÓTH, Ľudovít. *Protokol a etiketa v diplomacii a obchode*. 1. vyd. Bratislava : THB Tlačiarenská a vydavateľská spoločnosť, 1994. 150 s. ISBN 80-967166-6-2

TÓTH, Ľudovít a kol. *Úvod do diplomacie*. 1. vyd. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2008. 199 s. ISBN 978-80-225-2683-8

Larousse. SDN sigle de Société des Nations. [elektronický zdroj]. [cit. 2019-12-28]. Dostupné na internete: <https://www.larousse.fr/encyclopedia/divers/SDN/144659>

ROTH, Andrea. *Permanent Mission. A Concise Encyclopedia of the United Nations*. [online]. 2010. [cit. 2020-04-15]. Dostupné na internete: https://brill.com/view/book/edcoll/9789047444541/Bej.9789004180048.i-962_096.xml s.545

MALONE, David M. *The Modern Diplomatic Mission. In: The Oxford Handbook of Modern Diplomacy*. [online]. 2013. [cit. 2020-04-15]. Dostupné na internete : <https://books.google.sk/books?id=tV9oAgAAQBAJ&lpg=PA132&ots=eIhfUOmBIX&dq=Malone%20Permanent%20Representation%20to%20and%20of%20International%20Organizations%20in%20The%20Oxford%20Handbook%20of%20Modern%20Diplomacy&hl=sk&pg=PA133#v=onepage&q&f=false>

Convention de Vienne sur la représentation des Etats dans leurs relations avec les organisations internationales de caractère universel. [elektronický zdroj]. 1975. [cit.2020-04-17]. Dostupné na internete : https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/french/conventions/5_1_1975.pdf

KURUCZ, Milan. *Európska integrácia a Slovenská diplomacia*. In: *Medzinárodné vzťahy* vedecký časopis pre medzinárodné politické, ekonomické, kultúrne a právne vzťahy Fakulty medzinárodných vzťahov EU v BA. [online]. Bratislava 2006, roč. 4, s. 80-83 [cit.2020-04-28]. ISSN 1336-1562. Dostupné na internete : https://fmv.euba.sk/www_write/files/dokumenty/veda-vyskum/medzinarodne-vztahy/archiv/2006/MV2006-1.pdf

EURACTIV. *Slovensko a Európska únia*. [elektronický zdroj]. 2016. [cit.2020-04-28]. Dostupné na internete : <https://euractiv.sk/section/slovenske-predsednictvo/linksdossier/slovensko-a-europska-unia/>

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH VECÍ A EURÓPSKYCH ZÁLEŽITOSTÍ SR. *Komisie v pôsobnosti ministerstva : Komisia pre európske záležitosti*. [elektronický zdroj]. [cit.2020-04-29]. Dostupné na internete: https://www.mzv.sk/detail-aktuality/-/asset_publisher/Hp2qxs2Z6I5/content/komisie-ministerstva

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH VECÍ A EURÓPSKYCH ZÁLEŽITOSTÍ SR. *Stále zastúpenie SR pri EÚ Brusel: Pracovníci*. [elektronický zdroj]. 2020. [cit.2020-04-30]. Dostupné na internete: https://www.mzv.sk/web/szbrusel/o_nas/pracovnici

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH VECÍ A EURÓPSKYCH ZÁLEŽITOSTÍ SR. *Stále zastúpenie SR pri EÚ Brusel: Štatút Stáleho zastúpenia*. [elektronický zdroj]. [cit.2020-04-30]. Dostupné na internete: <https://www.mzv.sk/web/szbrusel/statut-staleho-zastupenia-slovenskej-republiky-pri-europskej-unii>

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH VECÍ A EURÓPSKYCH ZÁLEŽITOSTÍ SR. *Stále zastúpenie SR pri EÚ Brusel: Naše poslanie*. [elektronický zdroj]. 2015. [cit.2020-05-01]. Dostupné na internete: https://www.mzv.sk/web/szbrusel/o_nas/nase_poslanie

PARTNERSKÁ DOHODA. *Stále zastúpenie Slovenskej republiky pri Európskej únii*. [elektronický zdroj]. [cit.2020-05-01]. Dostupné na internete: <https://www.partnerskadohoda.gov.sk/stale-zastupenie-slovenskej-republiky-pri-europskej-unii/>

DE GROOF, Roel et al. *Brussels and Europe. Acta of the International Colloquium on Brussels and Europe*. [online]. 2010. [cit.2020-05-03]. ISBN 978-9054875291. Dostupné na internete: <https://books.google.sk/books?id=-imH3j7niwgC&pg=PA143&lpg=PA143&dq=immunities+permanent+mission+to+the+eu&source=bl&ots=h-cJZqfKE1&sig=ACfU3U2NIFRRUd5k6J2WelcY9pInRYSP0A&hl=sk&sa=X&ved=2ahUKEwib2MCVnL7pAhUyQUEAHQTuBLUQ6AEwAHoECAkQAQ#v=snippet&q=immunities%20permane nt%20mission%20to%20the%20eu&f=false>

Prílohy

Príloha 1: Aktuálny prehľad pracovného zaradenia členov SZ SR, počtu pracovníkov v danom zaradení a stručného popisu ich agendy

Pracovné zaradenie	Počet pracovníkov	Agenda
Vedenie	4+4 ¹³²	• COREPER I • COREPER II • rozširovanie na SZ Brusel • Vojenský výbor EÚ
Koordinácia COREPER II	2	• Antici
Koordinácia COREPER I	1	• Mertens
Koordinácia úseku Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky a rozširovania EÚ	1	• Nicolaidis • horizontálne otázky • vonkajšie aspekty migrácie
Mediálny servis	1	• styk s verejnosťou • verejná diplomacia
Oblasť právnych poradcov	3	• koordinácia Brexit (článok 50) • právne poradenstvo COREPER I a II
Oblasť medziinštitucionálnych vzťahov	1	• pracovná skupina pre verejné záležitosti • vzťahy s výborom Európskeho parlamentu • vzťahy s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom • vzťahy s Výborom regiónov
Úsek Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky a rozširovanie EÚ	10	• pracovná skupina radcov pre zahraničné vzťahy • právne, finančné a inštitucionálne aspekty spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky • sankcie EÚ • pracovné skupiny pre rôzne regióny • pracovná skupina pre ľudské práva • Výbor pre civilné aspekty riešenia krízových situácií • transnacionálne vzťahy • rozvojová a humanitárna pomoc • vonkajšie finančné nástroje • implementácia Dohody z Cotonu • politicko-vojenská skupina • spolupráca EÚ a NATO • rozširovanie EÚ
Úsek Spoločnej zahraničnej a obrannej politiky	4	• stála štruktúrovaná spolupráca • koordinácia činností zástupcov Ministerstva obrany SR • vojenské misie a operácie • vojensko-obranné otázky

¹³² Vedenie tvoria štyria členovia SZ SR, pričom každý má svoju sekretárku.

Oblasť spravodlivosti	2	• justičná spolupráca v civilných veciach • obchodné právo • trestné právo hmotné • justičná spolupráca v trestných veciach • eJustice a eLaw
Oddelenie vnútorných záležitostí	5	• výmena informácií a ochrana osobných údajov • verejná správa • strelné zbrane • Brexit • migračná politika • vnútorná bezpečnosť
Oblasť kybernetickej a digitálnej agendy	1	• koordinácia jednotného digitálneho trhu • digitálna agenda • kybernetické záležitosti
Oddelenie finančnej politiky	9	• Hospodársky a finančný výbor • pracovná skupina euroskupiny • daňová legislatíva a spolupráca • Colná únia a spolupráca • Svetová colná organizácia • Európske štrukturálne a investičné fondy • boj proti podvodom • finančné služby • účtovníctvo a audit • viacročný finančný rámec • rozpočet a rozpočtové pravidlá EÚ • kapitálový trh a poisťovníctvo • boj proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu • finančné technológie
Oddelenie poľnohospodárskej politiky	5	• spoločná poľnohospodárska politika • spoločná organizácia trhov • Codex Alimentarius • spoločná politika rybného hospodárstva
Oblasť obchodnej politiky	2	• obchodná politika EÚ • Svetová obchodná organizácia • Európske združenie voľného obchodu • Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj • colné suspenzie • štatistika
Oblasť energetickej politiky	2	• energetická únia

Oblasť vnútorného trhu a priemyslu	3	• verejné obstarávanie • cestovný ruch • hospodárska súťaž • konkurencieschopnosť a rast • priemysel • malé a stredné podniky • výrobky dvojakého použitia • vnútorný trh • ochrana spotrebiteľa • služby • technická harmonizácia • duševné vlastníctvo
Oblasť životného prostredia a zmeny klímy	3	• environmentálna politika EÚ • ochrana životného prostredia • zmena klímy a nízko uhlíková ekonomika
Oblasť dopravy a telekomunikácií	3	• cestná, železničná, letecká a námorná doprava • technická harmonizácia vozidiel • transeurópska dopravná sieť • telekomunikácie • pošty • európsky systém satelitnej navigácie
Oblasť zamestnanosti a sociálnych vecí	3	• sociálna politika EÚ • rodová rovnosť a nediskriminácia • zamestnanosť a trh práce • bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci
Oblasť zdravotníctva	1	• zdravotníctvo • farmaceutika • potraviny • pracovná skupina pre lieky a zdravotnícke pomôcky • pracovná skupina pre verejné zdravie
Oblasť regionálnej politiky	3	• regionálna politika EÚ • štrukturálne fondy • priamo riadené programy EÚ • politika súdržnosti • makroregionálne stratégie
Oblasť školstva, vedy, výskumu	2	• vzdelávanie, mládež a šport • viacjazyčnosť • odborná príprava • pracovná skupina pre šport • pracovná skupina pre mládež • veda, výskum a vesmír

Oblasť kultúry a duševného vlastníctva	1	• kultúra • audiovizia • duševné vlastníctvo
Úrad vojenského predstaviteľa pri EÚ	3	• Spoločná bezpečnostná a obranná politika EÚ - vojenské otázky
Administratívno-hospodársky úsek a protokolu	7	• protokol • správa majetku SZ SR • finančno-hospodárska agenda • recepcia • správa budov • účtovníctvo
Bezpečnosť a IT	4	• ochrana utajovaných skutočností • kybernetická bezpečnosť • správa informačných systémov

Zdroj : Vlastné spracovanie na základe údajov Stáleho zastúpenia SR pri EÚ v Bruseli¹³³

¹³³ Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR: Stále zastúpenie SR pri EÚ Brusel, Naše poslanie. [elektronický zdroj]. [cit.2020-05-02]. Dostupné na internete: https://www.mzv.sk/web/szbrusjel/o_nas/pracovnici